

CHILD

Towards a child-friendly justice

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της δυνατότητας εφαρμογής της προτεινόμενης τροποποίησης της οδηγίας της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων

D5.2. Πρόταση τροποποίησης

Πίνακας Πειραχόμενων

Σύνοψη 3

1. Εισαγωγή 6

2. Πρακτική Εφαρμογή και χρηστικότητα 8

3. Νομική Συνοχή & Συστηματική Ενσωμάτωση 14

3.1 Διαδικαστική Υπόσταση και το Δικαίωμα Αποτελεσματικής Προσφυγής 15

3.2 Αποζημίωση και Χρηματοοικονομική Προστασία (Άρθρο 16). Δίκαιη και Κατάλληλη Αποζημίωση 16

3.3 Οριζόντια Ευθυγράμμιση με Τομεακές Οδηγίες 19

3.4 Σύγκρουση Συμφερόντων και Ανεξάρτητη Εκπροσώπηση 21

3.5. Παρακολούθηση, Επιβολή και Συλλογή Δεδομένων 25

3.6. Διασυννοριακή Προστασία και Συνέχεια των Δικαιωμάτων 26

4. Ρεαλισμός και Δυνατότητα Υλοποίησης 29

4.1 Αναλογικότητα και Θέσεις Αφετηρίας των Κρατών Μελών 29

4.2 Οικονομική Βιωσιμότητα και Μακροπρόθεσμη Αξία 30

4.3 Σταδιακή Ψηφιοποίηση και Ετοιμότητα Υποδομών 31

4.4 Πολυσηπηρεσιακός Συντονισμός (Η Αρχή Barnahus) 32

5. Θεωρητική προσέγγιση: Νομικές αρχές της ΕΕ 34

5.1 Η Αρχή της Αποτελεσματικότητας (Effet Utile) και η Δικονομική Υπόσταση 34

5.2 Αναλογικότητα έναντι της Αρχής της Μη Διάκρισης 34

5.3 Πιστή Συνεργασία και Αμοιβαία Αναγνώριση 35

5.4 Το «Βέλτιστο Συμφέρον του Παιδιού» ως Ουσιαστικό Δικαίωμα 35

6. Συμπεράσματα 36

CHILD: Προς ένα φιλικό προς το παιδί σύστημα ποινικής δικαιοσύνης

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της δυνατότητας εφαρμογής της προτεινόμενης τροποποίησης της οδηγίας της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων

Έκδοση: Ιούνιος 2026

www.childfriendlyjustice.eu

Παραδοτέο 5.2

Επιμέλεια/ Συγγραφείς

Νικόλας Σπετσίδης, Χριστίνα Τσάκα, Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Ν. Ηρακλείου

Ευχαριστίες

Το παρόν έγγραφο εμπλουτίστηκε από την πολύτιμη τεχνογνωσία και τη δέσμευση των μελών των Εθνικών Συμβουλευτικών Επιτροπών (National Advisory Boards) των συμμετεχουσών χωρών. Τα σχόλια και οι επισημάνσεις τους βοήθησαν να διασφαλιστεί ότι το περιεχόμενο είναι σταθερά θεμελιωμένο στην πράξη και την πολιτική. Αναγνωρίζουμε με ευγνωμοσύνη τη συμβολή των ακόλουθων ατόμων:

Αυστρία: Franziska Tkvac; Julia Mair; Atis-Andreia Comanita; Anna-Maria Wukovits; Regina Studener Kuras

Βέλγιο: Griet D'Hont; Debra Van den Abbeele; Isabelle Vanderhoeven; Joke Tielemans; Veerle De Craene; Phedra Neel; Annelies Cardon; Bieke Verscheure; Sam Van Dyck; Isabelle Ven; Filip Rasschaert; Sophie Vandecruys; Dirk De Waele; Hilde Melotte; Lucia Dreser; Pascale Franck

Κύπρος: Χριστιάννα Ξηρού; Πολυξένη Χριστοδούλου; Παναγιώτης Γαργάλης

Εσθονία: Linda Liis Arop; Laidi Surva; Meelis Juhandi

Ελλάδα: Αγγελική Σεραφείμ, Θεοδώρα Οικονόμου, Κωνσταντίνος Κουτρομπής, Ευγενία Σταθακοπούλου, Γεώργιος Νάκος.

Ιταλία: Chiara Gallina; Francesco Rosetti; Roberta Durante; Cristina Tonon; Maria Catalano

Πορτογαλία: João Oliveira; Ana Leonor Marciano

Ρουμανία: Costantin Axinte; Eva Laszlo; George Visu; Hajnal Mayer

Ισπανία: Javier Álvarez Cienfuegos; Inés del Olmo García; Ignacio de Torres Guajardo; Rafael Escudero Alday; Lucía Sierra Muñoz

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τον συγγραφέα ή τους συγγραφείς και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες γι' αυτές.

Κωδικός Έργου

101160543 — CHILD Project — JUST-2023-JACC-EJUSTICE

Σύνοψη

Η προτεινόμενη τροποποίηση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ αποτελεί μια σημαντική και επίκαιρη μεταρρύθμιση που μετατοπίζει το πλαίσιο προστασίας των θυμάτων της ΕΕ από τα τυπικά δικαιώματα προς την πρακτική εφαρμογή. Αντιμετωπίζει άμεσα τις επίμονες ελλείψεις που έχουν εντοπιστεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) και τους επαγγελματίες του κλάδου, ιδίως όσον αφορά τα παιδιά-θύματα, τα οποία συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη, κατακερματισμένες υπηρεσίες υποστήριξης, επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση και ανεπαρκή συμμετοχή στις διαδικασίες.

Η πρόταση εισάγει σημαντικές προόδους, συμπεριλαμβανομένων των ενισχυμένων δικαιωμάτων ενημέρωσης, των έγκαιρων ατομικών αξιολογήσεων, μιας πανευρωπαϊκής γραμμής βοήθειας για τα θύματα (116 006), της βελτιωμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης ανεξάρτητα από την ποινική διαδικασία, της ενισχυμένης διεπιστημονικής συνεργασίας και των κρατικών μηχανισμών προκαταβολής αποζημιώσεων. Τα μέτρα αυτά βελτιώνουν ουσιαστικά τη συμμόρφωση με τα Άρθρα 24 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, καθιστώντας τα δικαιώματα των θυμάτων πιο προσβάσιμα, πρακτικά και εφαρμόσιμα.

Ωστόσο, παραμένουν αρκετά κρίσιμα κενά που ενδέχεται να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα της Οδηγίας και να οδηγήσουν σε συνεχιζόμενες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Βασικές Συστάσεις

1. Διασφάλιση Ανεξάρτητης Εκπροσώπησης για τα Παιδιά-Θύματα:

Η Οδηγία θα πρέπει να απαιτεί τον υποχρεωτικό διορισμό ενός ανεξάρτητου εκπροσώπου (ειδικού επιτρόπου/διορισμένου από το δικαστήριο κηδεμόνα — *guardian ad litem*) κάθε φορά που υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού και των νόμιμων κηδεμόνων του, ιδίως σε υποθέσεις που αφορούν ενδοοικογενειακή βία, κακοποίηση, εκμετάλλευση ή παραμέληση. Η εκπροσώπηση θα πρέπει να ξεκινά από το νωρίτερο δυνατό στάδιο και να εκτείνεται σε όλη την ποινική, οικογενειακή διαδικασία, καθώς και στις διαδικασίες παιδικής προστασίας.

2. Καθιέρωση των Παιδιών-Θυμάτων ως Ενεργών Φορέων Δικαιωμάτων:

Για την εκπλήρωση του Άρθρου 47 του Χάρτη, στα παιδιά-θύματα θα πρέπει να παραχωρείται ουσιαστική δικονομική ικανότητα (υπόσταση), συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να προσβάλλουν αποφάσεις αρχειοθέτησης/μη άσκησης δίωξης, να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες, να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να επηρεάζουν τα μέτρα προστασίας. Τα παιδιά δεν πρέπει πλέον να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά ως μάρτυρες, αλλά ως αυτόνομοι φορείς δικαιωμάτων.

3. Μετατροπή της Διεπιστημονικής Υποστήριξης τύπου Barnahus (Σπίτι του Παιδιού) σε Δεσμευτική Απαίτηση:

Το Άρθρο 26α θα πρέπει να προχωρήσει πέρα από τις γενικές υποχρεώσεις συντονισμού και να απαιτήσει λειτουργικά διεπιστημονικά συστήματα βασισμένα στο μοντέλο Barnahus. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει κοινή διαχείριση υποθέσεων, ορισμένους συντονιστές υποθέσεων, κοινά πρωτόκολλα, κοινές αξιολογήσεις κινδύνου και ολοκληρωμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων για την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης και του θεσμικού κατακερματισμού.

4. Εισαγωγή Υποχρεωτικής Εξειδικευμένης Επιμόρφωσης:

Η αποτελεσματικότητα όλων των δικονομικών διασφαλίσεων εξαρτάται από την επαγγελματική επάρκεια. Η Οδηγία θα πρέπει να θεσπίσει δεσμευτικές απαιτήσεις για συνεχή, εξειδικευμένη και ευαισθητοποιημένη στο ψυχικό τραύμα (*trauma-informed*) επιμόρφωση δικαστών, εισαγγελέων, αστυνομικών, επαγγελματιών παιδικής προστασίας και προσωπικού υποστήριξης θυμάτων. Οι ατομικές αξιολογήσεις βάσει του Άρθρου 22 θα πρέπει να συνδεθούν ρητά με αυτές τις υποχρεώσεις επιμόρφωσης.

5. Ενίσχυση των Ειδικών Διασφαλίσεων Αποζημίωσης για τα Παιδιά:

Η προκαταβολή αποζημίωσης από το κράτος αποτελεί σημαντική βελτίωση, αλλά θα πρέπει να συνοδεύεται από διασφαλίσεις προσαρμοσμένες στα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων προστατευόμενων λογαριασμών υπό δικαστική εποπτεία, ανεξάρτητης καταπιστευματικής επίβλεψης και επιπέδων αποζημίωσης που είναι δίκαια, κατάλληλα και ανταποκρίνονται στις αναπτυξιακές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του παιδιού.

6. Διασφάλιση της Διασυννοριακής Συνέχειας της Προστασίας:

Τα παιδιά-θύματα δεν πρέπει να χάνουν την προστασία τους όταν μετακινούνται μεταξύ κρατών μελών. Η Οδηγία θα πρέπει να θεσπίσει έναν μηχανισμό αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης —όπως ένα Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Θύματος— για τη διασφάλιση αδιάλειπτων εντολών προστασίας, υπηρεσιών υποστήριξης, δικαιωμάτων αποζημίωσης και φροντίδας με επίγνωση του τραύματος σε διασυννοριακό επίπεδο.

7. Βελτίωση της Παρακολούθησης και της Λογοδοσίας:

Η τροποποίηση θα πρέπει να απαιτεί εναρμονισμένη συλλογή δεδομένων ειδικά για τα παιδιά και ετήσια υποβολή εκθέσεων σχετικά με δείκτες αποτελεσμάτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε διεπιστημονικές υπηρεσίες, του αριθμού των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν, των χρονοδιαγραμμάτων αποζημίωσης και της εφαρμογής μέτρων προστασίας. Αυτό είναι απαραίτητο για την αποτελεσματική παρακολούθηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον FRA.

Συμπεράσματα

Η τροποποίηση αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς ένα πραγματικά επικεντρωμένο στο παιδί και ευαισθητοποιημένο στο τραύμα ευρωπαϊκό σύστημα δικαιοσύνης. Παρόλα αυτά, χωρίς δεσμευτικές διατάξεις για την ανεξάρτητη εκπροσώπηση, τις διεπιστημονικές δομές υποστήριξης, την εξειδικευμένη επιμόρφωση, τη δικονομική υπόσταση και την παρακολούθηση, θα παραμείνουν σημαντικά κενά στην εφαρμογή.

Ως εκ τούτου, η τελική Οδηγία θα πρέπει να μετατοπιστεί από την απλή ενθάρρυνση των καλών πρακτικών στη θέσπιση εκτελεστών υποχρεώσεων που εγγυώνται ισοδύναμη προστασία για όλα τα παιδιά-θύματα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος διαμονής τους. Τέτοιες μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για να μετατραπούν τα δικαιώματα των θυμάτων από νομικές αξιώσεις σε αποτελεσματικές και βιωματικές πραγματικότητες.

1. Εισαγωγή

Η προτεινόμενη τροποποίηση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ αντιπροσωπεύει μια ουσιαστική εξέλιξη στο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των θυμάτων, με στόχο την αντιμετώπιση των επίμονων ελλείψεων που έχουν εντοπιστεί κατά την εφαρμογή της και οι οποίες επηρεάζουν ιδιαίτερα τις ευάλωτες ομάδες, ιδίως τα παιδιά-θύματα. Παρόλο που η Οδηγία θέσπισε ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, οι αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταδεικνύουν σταθερά κενά στην πρακτική της εφαρμογής, ιδίως όσον αφορά τα ευάλωτα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών.

Η μεταρρύθμιση πρέπει να αναγνωστεί σε συνδυασμό με δεσμευτικά και μη δεσμευτικά μέσα της ΕΕ, ιδίως τα Άρθρα 7 (σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής), 24 (δικαιώματα του παιδιού) και 47 (δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης) του [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#), τα οποία εγγυώνται τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, τα δικαιώματα του παιδιού και το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής και δίκαιης δίκης. Είναι επιπλέον ενταγμένη στο πλαίσιο της [Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) (2021-2024) και της [Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων](#) (2020-2025), οι οποίες αμφότερες υπογραμμίζουν την ανάγκη για συστήματα δικαιοσύνης φιλικά προς τα παιδιά και για αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματα.

Παρά το κανονιστικό αυτό πλαίσιο, περίπου 2,5 εκατομμύρια παιδιά εμπλέκονται ετησίως σε δικαστικές διαδικασίες σε ολόκληρη την ΕΕ, συχνά μέσα σε συστήματα που παραμένουν δομικά προσανατολισμένα προς τους ενήλικες.[1] Τα εμπειρικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι τα παιδιά-θύματα αντιμετωπίζουν εμπόδια, συμπεριλαμβανομένης της ανεπαρκούς πρόσβασης σε εξειδικευμένη υποστήριξη, της έλλειψης προσαρμοσμένης ενημέρωσης και της επανειλημμένης έκθεσης σε τραυματικές διαδικασίες. Αυτές οι ελλείψεις εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τη συμμόρφωση με την αρχή της αποτελεσματικότητας (*effet utile*) στο δίκαιο της ΕΕ, καθώς δικαιώματα που αναγνωρίζονται τυπικά δεν μετουσιώνονται πάντα στην πράξη.

Η παρούσα αξιολόγηση εξετάζει την πρακτική χρησιμότητα, τη νομική συνοχή και τη δυνατότητα εφαρμογής της τροποποίησης, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά-θύματα, εντοπίζοντας παράλληλα δομικούς περιορισμούς που ενδέχεται να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητά της στα διάφορα Κράτη Μέλη.

Αν και υποστηρίζουμε τους στόχους της Πρότασης του 2023, προσθέτουμε τις ακόλουθες συστάσεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η τροποποίηση θα επιτύχει τον στόχο της να καταστήσει τα δικαιώματα των θυμάτων πρακτικά και αποτελεσματικά. Για να

διασφαλιστεί η πλήρης νομική συνοχή με τα Άρθρα 24 και 47 του Χάρτη, η τελική Οδηγία πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω όσον αφορά τα εξής:

- Αποσαφήνιση και ενίσχυση της υποχρέωσης για τη διασφάλιση του υποχρεωτικού διορισμού ενός ανεξάρτητου εκπροσώπου (ειδικού επιτρόπου/διορισμένου από το δικαστήριο κηδεμόνα — guardian ad litem) σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν παιδιά-θύματα, όπου εντοπίζεται σύγκρουση συμφερόντων.
- Μετατροπή των υφιστάμενων υποχρεώσεων συντονισμού (συμπεριλαμβανομένου του Άρθρου 26α) σε δεσμευτικές υποχρεώσεις για τη δημιουργία διεπιστημονικών, φιλικών προς τα παιδιά δομών «ενιαίας εξυπηρέτησης» (one-stop-shop), βασισμένων στο μοντέλο Barnahus (Σπίτι του Παιδιού).
- Εισαγωγή ρητών και δεσμευτικών διατάξεων για υποχρεωτική, συνεχή και εξειδικευμένη επιμόρφωση, η οποία παραμένει ανεπαρκώς προσδιορισμένη στο τρέχον κείμενο.
- Διασφάλιση ότι οι νεοεισαχθέντες κρατικοί μηχανισμοί αποζημίωσης συνοδεύονται από οικονομικές διασφαλίσεις ειδικά προσαρμοσμένες για τα παιδιά, και ότι είναι δίκαιοι και επαρκείς.
- Θέσπιση υποχρεωτικών, θεσμοθετημένων μηχανισμών διεπιστημονικού συντονισμού, συμπεριλαμβανομένων διαϋπηρεσιακών πρωτοκόλλων και κοινών συστημάτων διαχείρισης υποθέσεων.
- Εγγύηση ενός ελάχιστου επιπέδου δικονομικής υπόστασης (ικανότητας συμμετοχής) για τα θύματα, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική συμμετοχή τους στις διαδικασίες σε όλα τα Κράτη Μέλη.

Τα μέτρα αυτά είναι απαραίτητα για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των τυπικών δικαιωμάτων και της αποτελεσματικής πραγμάτωσής τους στην πράξη.

2. Πρακτική Εφαρμογή και χρηστικότητα

Μια κεντρική καινοτομία της προτεινόμενης τροποποίησης της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων έγκειται στη μετατόπισή της από διατάξεις κυρίως διακηρυκτικού χαρακτήρα σε επιχειρησιακούς μηχανισμούς, σχεδιασμένους να διασφαλίζουν την αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματα στην πράξη.

Η εξέλιξη αυτή είναι νομικά σημαντική υπό το πρίσμα του Άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο απαιτεί τα δικαιώματα που εγγυάται το δίκαιο της ΕΕ να είναι πρακτικά και αποτελεσματικά και όχι θεωρητικά. Ενισχύει επίσης το Άρθρο 24 του Χάρτη, το οποίο ορίζει ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά. Στο πλαίσιο αυτό, η τροποποίηση εισάγει μια σειρά από συγκεκριμένα μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση του πλαισίου προστασίας και υποστήριξης των θυμάτων, με ιδιαίτερη συνάφεια για τα παιδιά-θύματα, τα οποία αντιμετωπίζουν αυξημένα εμπόδια στην πρόσβαση στα συστήματα δικαιοσύνης.

Πρώτον, η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής γραμμής βοήθειας για τα θύματα (116 006) αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη διασφάλιση προσβάσιμης υποστήριξης χαμηλού ουδού (εύκολης πρόσβασης). Απαιτώντας από τα κράτη μέλη να παρέχουν δωρεάν, εμπιστευτικές και εύκολα προσβάσιμες υπηρεσίες που προσφέρουν συναισθηματική υποστήριξη, πληροφόρηση και παραπομπές, η τροποποίηση αντιμετωπίζει καλά τεκμηριωμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης ενημέρωσης, του φόβου προς τις αρχές και της εξάρτησης από διαμεσολαβητές. Για τα παιδιά, τα οποία ενδέχεται να μην μπορούν ή να μην επιθυμούν να εμπλακούν απευθείας με τους επίσημους μηχανισμούς δικαιοσύνης, τέτοιες υπηρεσίες είναι απαραίτητες για την έγκαιρη πρόσβαση σε προστασία και βοήθεια.

Για να διασφαλιστεί η πρακτική προσβασιμότητα για τα παιδιά-θύματα, οι ψηφιακοί μηχανισμοί καταγγελίας θα πρέπει να συμπληρώνονται από δικλίδες ασφαλείας που αντιμετωπίζουν τους κινδύνους αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των καταστάσεων όπου τα παιδιά στερούνται ιδιωτικής πρόσβασης σε συσκευές ή βρίσκονται υπό τον έλεγχο ενός κακοποιητικού κηδεμόνα.

Δεύτερον, η ενίσχυση των δικαιωμάτων ενημέρωσης βάσει των Άρθρων 3–6 ενισχύει τη συμμόρφωση με την αρχή ότι τα θύματα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν και να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους. Η απαίτηση η ενημέρωση να παρέχεται από την πρώτη επαφή με τις αρμόδιες αρχές, σε γλώσσα και μορφή προσαρμοσμένη στο θύμα, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά.

Τα εμπειρικά δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων των ευρημάτων του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), δείχνουν ότι τα παιδιά-θύματα συχνά δεν λαμβάνουν πληροφορίες με τρόπο κατάλληλο για το αναπτυξιακό τους επίπεδο, γεγονός που περιορίζει τη συμμετοχή τους και υπονομεύει τη διαδικαστική δικαιοσύνη. Η τροποποίηση αντιμετωπίζει άμεσα αυτό το κενό, ενισχύοντας τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με τη σαφήνεια, την προσβασιμότητα και την επικαιρότητα της ενημέρωσης.

Τα τρέχοντα πακέτα πληροφοριών «γενικής χρήσης» (one-size-fits-all) συχνά αποτυγχάνουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών-θυμάτων, όπως σημειώνει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA, 2024). Ενισχύοντας την υποχρέωση παροχής πληροφοριών από την πρώτη επαφή σε μορφή προσαρμοσμένη στο αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού, η τροποποίηση μεταβαίνει από τα θεωρητικά δικαιώματα στην πρακτική προσβασιμότητα.¹ Το ζήτημα της καταλληλότητας της ηλικίας πρέπει να σημαίνει κάτι περισσότερο από την απλή γλώσσα — θα πρέπει να περιλαμβάνει πολυτροπικές μορφές (οπτικά βοηθήματα, ψηφιακά εργαλεία) που σέβονται τη γνωστική ικανότητα του παιδιού.²

Τρίτον, οι ενισχυμένες διατάξεις για τις ατομικές αξιολογήσεις βάσει του Άρθρου 22 ενισχύουν την προληπτική διάσταση της προστασίας των θυμάτων. Απαιτώντας την έγκαιρη αναγνώριση ειδικών αναγκών προστασίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από την ηλικία και την ευαλωτότητα, η τροποποίηση ευθυγραμμίζεται με τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τα παιδιά-θύματα διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης.

Οι έγκαιρες και συστηματικές αξιολογήσεις επιτρέπουν την εφαρμογή εξατομικευμένων μέτρων προστασίας, όπως η αποφυγή της άμεσης επαφής με τον δράστη ή η προσαρμογή των τεχνικών συνέντευξης, δίνοντας έτσι πρακτική εφαρμογή στα Άρθρα 18 και 23 της Οδηγίας για την προστασία.

Το ρητό τεκμήριο ότι όλα τα παιδιά έχουν ιδιαίτερες ανάγκες προστασίας (Άρθρο 22 «ατομική αξιολόγηση») μετατοπίζει το βάρος της απόδειξης από το παιδί στο Κράτος. Η αποτελεσματικότητα αυτών των αξιολογήσεων βασίζεται στην επάρκεια του αξιολογητή. Ενώ η τροποποίηση ενισχύει τις ατομικές αξιολογήσεις βάσει του Άρθρου 22, δεν διασφαλίζει επαρκώς την ποιότητα και τη συνοχή τους στην πράξη. Η αποτελεσματικότητα αυτών των αξιολογήσεων εξαρτάται από την επάρκεια των

¹ **European Parliament Research Service (EPRS) (2025).** Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη: Διασφάλιση των δικαιωμάτων και της προστασίας των παιδιών-θυμάτων στο σύστημα της ΕΕ. Ενημερωτικό έγγραφο, Βρυξέλλες. Η ανάλυση υποστηρίζει ότι η καθολική προστασία του παιδιού μπορεί να επιτευχθεί μόνο όταν οι ιατροδικαστικές, ιατρικές και ψυχολογικές παρεμβάσεις συγχωνευθούν νομικά σε ένα ενιαίο, προσαρμοσμένο στο παιδί διαδικαστικό περιβάλλον.

² Μόνο το 30% των παιδιών-θυμάτων που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνουν πληροφορίες προσαρμοσμένες ειδικά στις ανάγκες τους (Zagoura, P., 'The revision of the Victims' Rights Directive: a new opportunity for a child-friendly approach to child victims', The Art of Crime, 15/2025).

επαγγελματιών που τις διενεργούν. Ως εκ τούτου, η Οδηγία θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω συνδέοντας ρητά το Άρθρο 22 με απαιτήσεις εξειδικευμένης κατάρτισης, διασφαλίζοντας ότι οι αξιολογήσεις διενεργούνται με προσεγγίσεις που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα (trauma-informed), αντί να υποβιβάζονται σε τυπικές διαδικασίες και γραφειοκρατικές ασκήσεις «ελέγχου κουτιών» (check-the-box).³

Αν και η αναθεώρηση μεταφέρει ορθώς την ατομική αξιολόγηση στην «πρώτη επαφή» (Άρθρο 22), συνιστούμε το Άρθρο 22 να συνδεθεί ρητά με τις υποχρεωτικές απαιτήσεις κατάρτισης του Άρθρου 25, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αξιολογήσεις λαμβάνουν υπόψη το τραύμα και δεν αποτελούν απλώς γραφειοκρατικές ασκήσεις.

Είναι σημαντικό ότι η τροποποίηση ενισχύει επίσης την αρχή ότι η πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης δεν πρέπει να εξαρτάται από τη συμμετοχή σε ποινικές διαδικασίες. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τα παιδιά-θύματα, τα οποία ενδέχεται να είναι απρόθυμα ή να μην μπορούν να εμπλακούν σε επίσημες διαδικασίες. Η διασφάλιση της υποχρεωτικής πρόσβασης σε ψυχολογική υποστήριξη, συμβουλευτική και υπηρεσίες προστασίας του παιδιού, ανεξάρτητα από το διαδικαστικό καθεστώς, αντανakλά μια παιδοκεντρική προσέγγιση συνεπή με το Άρθρο 24 του Χάρτη και με τις ευρύτερες πολιτικές δεσμεύσεις της ΕΕ.

Η τροποποίηση ενισχύει περαιτέρω την ειδική για τα παιδιά προστασία, αναγνωρίζοντας ρητά ότι τα παιδιά-θύματα τεκμαίρεται ότι έχουν ιδιαίτερες ανάγκες προστασίας. Αυτό το τεκμήριο ενεργοποιεί την αρχή του «βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού» και απαιτεί από τα κράτη μέλη να παρέχουν κατάλληλη για την ηλικία, υποστηρικτική ως προς το τραύμα βοήθεια και διαδικαστικές εγγυήσεις. Τέτοια μέτρα είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και για τον μετριασμό του κινδύνου δευτερογενούς θυματοποίησης.

Για τη διασφάλιση της «νομικής συνοχής», η Οδηγία θα πρέπει να επιτάσσει ότι σε περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων (π.χ. ενδοοικογενειακή βία), παρέχεται στο παιδί αμέσως ένας ανεξάρτητος νομικός εκπρόσωπος ή ένας ειδικός επίτροπος (guardian ad litem), ξεχωριστά από τους γονείς του.

Ένα βασικό στοιχείο που στηρίζει την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων μέτρων είναι η μετάβαση από την παθητική συνεργασία στην ενεργό διεπιστημονική από κοινού δράση. Η προσέγγιση αυτή είναι συνεπής με την Αιτιολογική Σκέψη 57 της Οδηγίας, η οποία τονίζει την αναγκαιότητα συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών, και

³ Η Οδηγία παρέχει στα κράτη μέλη υπερβολικά μεγάλο περιθώριο ελιγμών, πράγμα που σημαίνει ότι τα βασικά στοιχεία των ατομικών αξιολογήσεων κινδύνου αφήνονται εξ ολοκλήρου σε κατακερματισμένες εγχώριες διαδικασίες (Zagoura, P., 'The revision of the Victims' Rights Directive: a new opportunity for a child-friendly approach to child victims', The Art of Crime, 15/2025).

υποστηρίζεται περαιτέρω από την Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2020–2025). Τα στοιχεία δείχνουν σταθερά ότι οι κατακερματισμένες θεσμικές απαντήσεις —όπου η επιβολή του νόμου, οι δικαστικές, ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες λειτουργούν απομονωμένα— υπονομεύουν άμεσα την προστασία των παιδιών-θυμάτων. Αυτός ο κατακερματισμός οδηγεί σε κρίσιμα κενά στην υποστήριξη, αντικρουόμενες διαδικαστικές απαιτήσεις και στην εκ νέου τραυματισμό του παιδιού μέσω επαναλαμβανόμενων και ασυνεπών ανακρίσεων.

Αν και η τροποποίηση εισάγει ενισχυμένους μηχανισμούς συντονισμού μέσω του Άρθρου 26α, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος οι διατάξεις αυτές να παραμείνουν διακηρυκτικές και όχι επιχειρησιακές. Για να επιτευχθεί «πρακτική εφαρμογή», η Οδηγία πρέπει να προχωρήσει πέρα από την ενθάρρυνση των φυσικών υποδομών και να επιβάλει τη λειτουργική ενσωμάτωση. Το μοντέλο Barnahus (Σπίτι του Παιδιού) δεν είναι απλώς ένα «φιλικό προς το παιδί κτίριο»· η επιτυχία του έγκειται στο συντονισμένο σύστημα ανταπόκρισης που διευκολύνει.

Για να διασφαλιστεί μια πραγματικά αποτελεσματική διεπιστημονική ανταπόκριση, η Τροποποίηση θα πρέπει να ενσωματώσει ρητά τις ακόλουθες λειτουργικές απαιτήσεις:

- **Κοινή Διαχείριση Υποθέσεων (Joint Case Management):** Ο συντονισμός θα πρέπει να επιχειρησιακοποιηθεί μέσω ενιαίων συστημάτων διαχείρισης υποθέσεων, όπου οι πληροφορίες διαμοιράζονται σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των υπηρεσιών. Αυτό αποτρέπει το «κενό πληροφοριών» που εμφανίζεται όταν ένα παιδί μετακινείται από ένα αστυνομικό τμήμα σε ένα νοσοκομείο ή ένα κέντρο κοινωνικών υπηρεσιών, διασφαλίζοντας ότι κάθε εμπλεκόμενος επαγγελματίας λειτουργεί βάσει μιας ενιαίας, ολιστικής στρατηγικής για την ανάρρωση και τη δικαιοσύνη του παιδιού. (Άρθρο 26α)
- **Ο «Συντονιστής Υπόθεσης» (Case Coordinator) ως Λειτουργική Απαίτηση:** Η αποτελεσματική προστασία απαιτεί έναν ορισμένο Συντονιστή Υπόθεσης με τη θεσμική εξουσία να εναρμονίζει τη νομική, ιατρική και ψυχολογική πορεία. Αυτός ο ρόλος διασφαλίζει ότι οι θεραπευτικές ανάγκες του παιδιού εξισορροπούνται με τις ερευνητικές απαιτήσεις, αποτρέποντας τη «μεταφορά» του παιδιού μεταξύ ασύνδετων αρχών. (Άρθρο 9α)
- **Βασισμένα σε Στοιχεία Επιχειρησιακά Πρωτόκολλα:** Ο λειτουργικός συντονισμός πρέπει να διέπεται από δεσμευτικά διαπανεπιστημιακά / διυπηρεσιακά πρωτόκολλα. Αυτά τα πρωτόκολλα θα πρέπει να επιτάσσουν ότι η ιατροδικαστική/δικαστική συνέντευξη χρησιμεύει ως το πρωταρχικό αποδεικτικό στοιχείο για όλα τα μέρη (δικαστικά, αστυνομικά και κοινωνικά), εξαλείφοντας έτσι την ανάγκη για επαναλαμβανόμενες ανακρίσεις και διασφαλίζοντας ότι η ποινική έρευνα συνδέεται λειτουργικά με την ευημερία του παιδιού. (Αιτιολογική Σκέψη 57)

- **Σύγκλιση στη Λήψη Αποφάσεων:** Η Τροποποίηση θα πρέπει να τονίσει ότι ο διεπιστημονικός συντονισμός απαιτεί συνεργατική λήψη αποφάσεων. Επαγγελματίες από διαφορετικούς τομείς δεν πρέπει μόνο να εργάζονται «μαζί», αλλά πρέπει να είναι σε θέση να καταλήξουν σε συναίνεση για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, διασφαλίζοντας ότι το δικαστικό αποτέλεσμα και η κοινωνική επανένταξη του παιδιού αντιμετωπίζονται ως ένας ενιαίος, ολοκληρωμένος στόχος.

Τελικά, η επιβολή του συντονισμού χωρίς τον καθορισμό αυτών των λειτουργικών παραμέτρων —όπως τα κοινά συστήματα δεδομένων, τα κοινά πρωτόκολλα και η κλινική ηγεσία— θα αφήσει τα παιδιά εγκλωβισμένα σε έναν «στείρο» γραφειοκρατικό κύκλο. Για να εκπληρωθεί η υπόσχεση της Οδηγίας για την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης, η εστίαση πρέπει να μετατοπιστεί από την τοποθεσία των υπηρεσιών στην απρόσκοπτη λειτουργικότητα της διεπιστημονικής ανταπόκρισης.

Ο ρεαλισμός στην προστασία των θυμάτων απαιτεί κάτι περισσότερο από την απλή 'συγκατοίκηση' (συνύπαρξη στον ίδιο χώρο) · απαιτεί λειτουργική ενοποίηση. Προτρέπουμε την ΕΕ να ενισχύσει το Άρθρο 9 και το Άρθρο 26α επιβάλλοντας Πρωτόκολλα Κοινής Διαχείρισης Υποθέσεων και τον διορισμό Επικεφαλής Συντονιστών Υποθέσεων, διασφαλίζοντας ότι η διεπιστημονική υποστήριξη αποτελεί μια συγχρονισμένη επιχειρησιακή πραγματικότητα και όχι μια σειρά από κατακερματισμένα διοικητικά καθήκοντα.

Ένα κρίσιμο κενό στην τρέχουσα τροποποίηση αφορά την απουσία σαφούς και δεσμευτικής υποχρέωσης σχετικά με την κατάρτιση των επαγγελματιών. Ενώ η Οδηγία ενισχύει αρκετές διαδικαστικές εγγυήσεις, η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από τις δεξιότητες εκείνων που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή τους. Τα στοιχεία αποδεικνύουν σταθερά ότι η ποιότητα της αλληλεπίδρασης μεταξύ των παιδιών-θυμάτων και των ατόμων πρώτης απόκρισης —ιδιαίτερα των αστυνομικών, των εισαγγελέων και των δικαστών— έχει άμεσο αντίκτυπο τόσο στην ευημερία του παιδιού όσο και στην ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνονται. Ως εκ τούτου, η Οδηγία θα πρέπει να ενισχυθεί ώστε να απαιτεί υποχρεωτική, συνεχή και εξειδικευμένη κατάρτιση για όλους τους επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με παιδιά-θύματα, συμπεριλαμβανομένων προσεγγίσεων που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα, την παιδική ανάπτυξη, τις τεχνικές επικοινωνίας, τον εντοπισμό δεικτών ευαλωτότητας και τους κινδύνους που σχετίζονται με τα ψηφιακά περιβάλλοντα.⁴

⁴ **Vervaeet, F., et. al., (2026).** *CHILD: Towards a child-friendly justice — Guide for Professionals*, σελ. 47–52, 133. Το Εγχειρίδιο CHILD αποδεικνύει ότι η κατανόηση της νευροβιολογίας του τραύματος από τον ανακριτή συνδέεται άμεσα με την αξιοπιστία των αποδεικτικών στοιχείων που λαμβάνονται και τον μετριασμό του δευτερογενούς τραύματος. Υποστηρίζει ότι η διατομεακή, υποχρεωτική κατάρτιση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετατροπή των αφηρημένων διαδικαστικών εγγυήσεων σε προβλέψιμα, ασφαλή περιβάλλοντα δικαιοσύνης για τους ανηλίκους.

Για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα Άρθρα 24 και 47 του Χάρτη, η τροποποίηση θα πρέπει να εισάγει μια σαφή και δεσμευτική υποχρέωση που να απαιτεί από τα κράτη μέλη να παρέχουν υποχρεωτική, συνεχή και εξειδικευμένη κατάρτιση για όλους τους επαγγελματίες που εμπλέκονται σε διαδικασίες σχετικές με τα θύματα. Αυτή η κατάρτιση θα πρέπει να περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστο, προσεγγίσεις που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα (trauma-informed), την παιδική ανάπτυξη και επικοινωνία, τον εντοπισμό δεικτών ευαλωτότητας, καθώς και τους κινδύνους που σχετίζονται με τα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Χωρίς εναρμονισμένες απαιτήσεις κατάρτισης, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος βασικές δικλίδες ασφαλείας —όπως οι ατομικές αξιολογήσεις βάσει του Άρθρου 22— να εφαρμοστούν ασυνεπώς ή να υποβαθμιστούν σε τυπικές διαδικασίες, υπονομεύοντας έτσι την αποτελεσματικότητα της Οδηγίας.

Τα διαδικαστικά δικαιώματα παραμένουν κατακερματισμένα χωρίς επαγγελματική επάρκεια. Προτρέπειμε την Ευρωπαϊκή Ένωση να μεταβεί από την ενθάρρυνση της κατάρτισης στην επιβολή εξειδικευμένης, συνεχούς και πιστοποιημένης εκπαίδευσης για το τραύμα για όλο το δικαστικό και αστυνομικό προσωπικό. Χωρίς δεσμευτικές απαιτήσεις κατάρτισης, οι βασικές εγγυήσεις της Οδηγίας —ιδιαίτερα οι ατομικές αξιολογήσεις— κινδυνεύουν να γίνουν τυπικές ασκήσεις που αποτυγχάνουν να προστατεύσουν το παιδί ή να διασφαλίσουν την ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων.

Συνολικά, η τροποποίηση δείχνει μια σαφή ευθυγράμμιση μεταξύ των νομικών υποχρεώσεων και των εμπειρικών δεδομένων σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών-θυμάτων. Ενσωματώνοντας επιχειρησιακούς μηχανισμούς, ενισχύοντας τις διαδικαστικές εγγυήσεις και προωθώντας τη συντονισμένη παροχή υπηρεσιών, ενισχύει σημαντικά τις δυνατότητες για αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων των θυμάτων. Ωστόσο, παραμένουν σημαντικά κενά στη διασφάλιση της συνεπούς και αποτελεσματικής εφαρμογής αυτών των μέτρων στα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, η απουσία δεσμευτικών διατάξεων για εξειδικευμένη κατάρτιση, η έλλειψη επιχειρησιακοποίησης των μηχανισμών συντονισμού και η ανεπαρκής σαφήνεια σχετικά με τη διαδικαστική υπόσταση και την ανεξάρτητη εκπροσώπηση κινδυνεύουν να περιορίσουν την αποτελεσματικότητα της Οδηγίας στην πράξη.

Η αντιμετώπιση αυτών των κενών είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα που εγγυάται το δίκαιο της ΕΕ δεν αναγνωρίζονται μόνο τυπικά, αλλά μετουσιώνονται σε πράξη αποτελεσματικά.

3. Νομική Συνοχή & Συστηματική Ενσωμάτωση

Η προτεινόμενη τροποποίηση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ πρέπει να αξιολογηθεί όχι ως μια μεμονωμένη μεταρρύθμιση, αλλά ως ένα αναπόσπαστο στοιχείο του ευρύτερου κεκτημένου (acquis) της ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η τροποποίηση ενισχύει τη λειτουργία της Οδηγίας ως *lex generalis* (γενικού νόμου), θεσπίζοντας ένα οριζόντιο σημείο αναφοράς δικαιωμάτων που εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες εγκλημάτων.

Αυτός ο ρόλος είναι απαραίτητος για τη διασφάλιση μιας ελάχιστης εναρμόνισης σε συνδυασμό με λειτουργική συνέπεια, επιτρέποντας σε ειδικά ανά τομέα εργαλεία —όπως αυτά που αφορούν τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών (2011/93/ΕΕ) και την εμπορία ανθρώπων (2011/36/ΕΕ)— να λειτουργούν μέσα σε ένα συνεκτικό πλαίσιο. Αυτός ο στόχος συνδέεται στενά με τις αρχές της αποτελεσματικότητας (*effet utile*) και της ειλικρινούς συνεργασίας βάσει του Άρθρου 4(3) της ΣΕΕ, οι οποίες απαιτούν από τα κράτη μέλη όχι μόνο να ενσωματώνουν τυπικά το δίκαιο της ΕΕ, αλλά και να διασφαλίζουν την πρακτική και αποτελεσματική εφαρμογή του, ιδίως όταν θίγονται θεμελιώδη δικαιώματα.

Η νομική συνοχή πρέπει να αντιμετωπίζεται ως συστημική ενσωμάτωση σε νομικό, θεσμικό και διαδικαστικό επίπεδο. Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο CHILD,⁵ η συνοχή θα πρέπει να επιχειρησιακοποιηθεί μέσω ολοκληρωμένων συστημάτων που συνδυάζουν νομικές, ψυχολογικές και κοινωνικές απαντήσεις, αντί να βασίζεται αποκλειστικά στην τυπική ευθυγράμμιση μεταξύ των οδηγιών. Αυτό απαιτεί από τα κράτη μέλη όχι μόνο να νομοθετούν, αλλά και να ενσωματώνουν παιδοκεντρικές και αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές σε όλα τα διαδικαστικά στάδια, διασφαλίζοντας ότι τα δικαιώματα εφαρμόζονται με συνέπεια σε όλο το φάσμα της ποινικής δικαιοσύνης, της προστασίας του παιδιού και των υπηρεσιών υποστήριξης. Για την επίτευξη αυτής της συστημικής ενσωμάτωσης, η τροποποίηση θα πρέπει να απαιτεί ρητά ότι οι ειδικές για τα παιδιά δικλείδες ασφαλείας —όπως οι διαδικασίες που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα (trauma-informed) και η διεπιστημονική υποστήριξη— εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλα τα σχετικά μέσα της ΕΕ, ανεξάρτητα από το είδος του αδικήματος.

Η νομική συνοχή πρέπει να επιχειρησιακοποιηθεί με την ενσωμάτωση παιδοκεντρικών πρακτικών σε όλα τα διαδικαστικά στάδια, διασφαλίζοντας ότι η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων λειτουργεί ως μια ισχυρή *lex generalis* που εγγυάται ομοιόμορφη, διεπιστημονική προστασία, ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη κατηγορία του αδικήματος.

⁵ Vervaeet, F., et. al., (2026). *CHILD: Towards a child-friendly justice — Guide for Professionals: Forensic Interviewing and the Protection of Minors Victims of Violence in Criminal Proceedings*, σελ. 11–13, 132–133. Αυτό το Εγχειρίδιο θεσπίζει ένα επιχειρησιακό προσχέδιο για τη μεταφορά των δικαιωμάτων της ΕΕ σε πρακτικές πολλαπλών φορέων. Τα Κεφάλαια 1 και 5 αποδεικνύουν ότι οι νομικές δικλείδες ασφαλείας παραμένουν αναποτελεσματικές χωρίς ένα διατομεακό πλαίσιο που συγχωνεύει δικαστικές, ιατρικές και trauma-informed (ενήμερες για το τραύμα) ψυχολογικές παρεμβάσεις σε ένα ενιαίο, συνεχή σύστημα φροντίδας. Διαθέσιμο στο: www.childfriendlyjustice.eu.

3.1 Διαδικαστική Υπόσταση και το Δικαίωμα Αποτελεσματικής Προσφυγής

Ένα κεντρικό ζήτημα που επηρεάζει τη νομική συνοχή αφορά τη διαδικαστική υπόσταση (standing) των θυμάτων εντός των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης. Το Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγγυάται το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής, το οποίο προϋποθέτει ότι τα άτομα διαθέτουν επαρκή διαδικαστική ικανότητα για να προβάλουν και να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους. Για τα παιδιά-θύματα, η απαίτηση αυτή συνδέεται στενά με το Άρθρο 24 του Χάρτη, το οποίο επιτάσσει ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις διαδικασίες που τα αφορούν.

Στην πράξη, ωστόσο, πολλά κράτη μέλη συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα κυρίως ως μάρτυρες και όχι ως αυτόνομους κατόχους δικαιωμάτων. Αυτό το «καθεστώς μάρτυρα» περιορίζει τη διαδικαστική τους αυτενέργεια (agency), αποκλείοντάς τα συχνά από βασικά διαδικαστικά δικαιώματα, όπως η προσβολή των αποφάσεων για τη μη άσκηση δίωξης, η ενεργός συμμετοχή στις διαδικασίες πέρα από τις αποδεικτικές λειτουργίες, η πρόσβαση στις πληροφορίες της υπόθεσης ή ο επηρεασμός των μέτρων προστασίας. Αυτοί οι περιορισμοί δημιουργούν μια δομική ασυνέπεια με τα πρότυπα θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και υπονομεύουν τους στόχους της Οδηγίας για τη διασφάλιση ουσιαστικής συμμετοχής.

Αν και η ενίσχυση του Άρθρου 6 (το δικαίωμα στην ενημέρωση) και του Άρθρου 12 (το δικαίωμα ακρόασης) από την τροποποίηση είναι σημαντική, η επίτευξη πραγματικής νομικής συνοχής απαιτεί οι διατάξεις αυτές να ερμηνευθούν ως διατάξεις που απονέμουν ουσιαστική διαδικαστική υπόσταση.

Οι εθνικοί διαδικαστικοί κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται υπό το πρίσμα του Χάρτη, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά είναι σε θέση να συμμετέχουν ουσιαστικά στις διαδικασίες, με τις απόψεις τους να λαμβάνονται υπόψη ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους, αντί να περιορίζονται σε έναν παθητικό αποδεικτικό ρόλο. Τα στοιχεία από το Εγχειρίδιο CHILD⁶ αποδεικνύουν ότι μια τέτοια συμμετοχή δεν είναι μόνο νομική επιταγή, αλλά και ένας κρίσιμος προστατευτικός παράγοντας που μειώνει το άγχος και αυξάνει την εμπιστοσύνη στους δικαστικούς θεσμούς. Αντίθετα, ο αποκλεισμός από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μπορεί να επιτείνει το τραύμα και να υπονομεύσει τη διαδικαστική δικαιοσύνη, καθιστώντας αναγκαία την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων συμμετοχής στην πραγματική διαδικαστική πρακτική και όχι στην απλή τυπική αναγνώριση.

Για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ της τυπικής αναγνώρισης και της διαδικαστικής πρακτικής, η τροποποίηση πρέπει να κινηθεί προς ένα πιο ισχυρό μοντέλο διαδικαστικής αυτενέργειας. Αυτό καθιστά αναγκαία μια επίσημη αναθεώρηση του Άρθρου 12, ώστε να χορηγείται ρητά στα παιδιά-θύματα ένα «καθεστώς αυτόνομου διαδίκου» (autonomous

⁶ Vervaeet, F., et. al., (2026). CHILD: Towards a child-friendly justice — Guide for Professionals: Forensic Interviewing and the Protection of Minors Victims of Violence in Criminal Proceedings (Edition 05/026), σελ. 11–12. Διαθέσιμο στο: www.childfriendlyjustice.eu.

party status), διασφαλίζοντας το δικαίωμά τους να προσβάλλουν αποφάσεις περί μη άσκησης δίωξης και να επηρεάζουν τα μέτρα προστασίας, ανεξάρτητα από τις αποδεικτικές τους λειτουργίες.

Επιπλέον, η ουσιαστική συμμετοχή πρέπει να καταστεί υποχρεωτική μέσω της παροχής κατάλληλων για την ηλικία πληροφοριών και της απαίτησης να επιτρέπεται στα παιδιά — είτε άμεσα είτε μέσω εξειδικευμένης ανεξάρτητης εκπροσώπησης— να αμφισβητούν αποφάσεις που επηρεάζουν τα δικαιώματά τους.

Θεσπίζοντας ένα ελάχιστο πρότυπο για ενεργό διαδικαστική αυτενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στους φακέλους της υπόθεσης και του δικαιώματος ακρόασης σε όλα τα βασικά στάδια, η Οδηγία μπορεί να αποτρέψει τα παιδιά από το να παραμένουν παθητικοί παράγοντες. Χωρίς τέτοιες ουσιαστικές εγγυήσεις, οι δομικοί κίνδυνοι για τη διαδικαστική δικαιοσύνη και την ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων θα επιμείνουν, υπονομεύοντας τελικά την μεταρρυθμιστική υπόσχεση της αναθεώρησης του 2023.

Για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του Άρθρου 47 του Χάρτη, η ΕΕ πρέπει να μεταβεί από ένα «μαρτυροκεντρικό» μοντέλο σε ένα μοντέλο που χορηγεί στα παιδιά-θύματα καθεστώς αυτόνομου διαδίκου, διασφαλίζοντας ότι οι απόψεις τους έχουν ουσιαστική νομική βαρύτητα και παρέχοντάς τους τη διαδικαστική αυτενέργεια να αμφισβητούν αποφάσεις ανεξάρτητα από τον αποδεικτικό τους ρόλο.

3.2 Αποζημίωση και Χρηματοοικονομική Προστασία (Άρθρο 16). Δίκαιη και Κατάλληλη Αποζημίωση

Η προτεινόμενη ενίσχυση των μηχανισμών αποζημίωσης βάσει του Άρθρου 16, με την εισαγωγή μηχανισμών προκαταβολής της αποζημίωσης από το κράτος (state-fronted compensation), αποτελεί μια σημαντική εξέλιξη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασης των θυμάτων σε οικονομική αποκατάσταση και δικαιοσύνη. Τοποθετώντας το Κράτος ως τον πρωταρχικό εγγυητή της αποζημίωσης, η τροποποίηση αντιμετωπίζει τα δομικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα θύματα, ιδίως σε περιπτώσεις όπου οι δράστες στερούνται των μέσων για την παροχή αποκατάστασης.

ια τα παιδιά-θύματα, η μεταρρύθμιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική. Τα εμπειρικά δεδομένα από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την [Έκθεση του οργανισμού Victim Support Europe \(Έκθεση Benevict, 2024\)](#) αποδεικνύουν ότι σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, εμπορίας ανθρώπων ή εκμετάλλευσης, η αποζημίωση από τον δράστη είναι συχνά ανέφικτη στην πράξη λόγω αφερεγγυότητας, σχέσεων εξάρτησης ή συνεχιζόμενου εξαναγκασμού. Η εισαγωγή της κρατικά εγγυημένης αποζημίωσης αποτελεί, επομένως, κρίσιμο μέτρο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με την αρχή της αποτελεσματικότητας (effet utile) και ευθυγραμμίζεται με τους στόχους που ορίζονται στη Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2020–2025), η

οποία τονίζει την έγκαιρη και προσβάσιμη αποζημίωση ως βασικό συστατικό της υποστήριξης των θυμάτων. Η Έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA, 2024) υπογραμμίζει ότι, για τα παιδιά-θύματα ενδοοικογενειακής κατάχρησης, η διεκδίκηση αποζημίωσης απευθείας από έναν γονέα είναι συχνά λειτουργικά αδύνατη. Στην πράξη, τα παιδιά ενδέχεται να αποθαρρύνονται ή να εξαναγκάζονται να παραιτηθούν από τις αξιώσεις τους προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα του νοικοκυριού, ιδίως όταν η αποζημίωση θα προερχόταν από κοινούς οικογενειακούς πόρους. Τα ευρήματα αυτά ήταν καθοριστικά για την ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2020–2025), η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Κράτος πρέπει να αναλάβει την πρωταρχική ευθύνη για την αποζημίωση, προκειμένου να σπάσουν οι κύκλοι εξάρτησης και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Επιπλέον εμπειρικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι η εξάρτηση από μηχανισμούς αποζημίωσης που βασίζονται στον δράστη μπορεί να οδηγήσει σε διαδικαστική επανατραυματοποίηση. Η μελέτη για την Ανάλυση της Εφαρμογής των Δικαιωμάτων των Θυμάτων Εγκλήματος στην Ευρώπη (VOCIARE, 2024) δείχνει ότι οι διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης κατά των δραστών —ιδίως σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων— μπορούν να εκθέσουν τα θύματα σε εκ νέου επαφή, εκφοβισμό και ψυχολογική βλάβη. Σε ολόκληρη την ΕΕ, υπολογίζεται ότι λιγότερο από το 5% των παιδιών-θυμάτων εμπορίας ανθρώπων λαμβάνουν πλήρη αποζημίωση απευθείας από τους δράστες. Σε τέτοια πλαίσια, η απαίτηση από τα θύματα να επιδιώξουν την αναγκαστική εκτέλεση κατά των δραστών δεν είναι μόνο αναποτελεσματική, αλλά και ασύμβατη με τον στόχο της Οδηγίας για την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης.

Η εισαγωγή κρατικών μηχανισμών αποζημίωσης βάσει του Άρθρου 16 αντιπροσωπεύει μια σημαντική νομοθετική στροφή προς ένα μοντέλο «υποχρέωσης για προτεραιότητα δράσης» (obligation to act first), το οποίο επισημοποιήθηκε πρόσφατα στις πολιτικές συμφωνίες για την αναθεωρημένη Οδηγία. Τοποθετώντας το Κράτος ως τον πρωταρχικό εγγυητή της οικονομικής αποκατάστασης, η τροποποίηση αντιμετωπίζει τη συστημική αποτυχία της αποζημίωσης που βασίζεται στον δράστη, διασφαλίζοντας ότι τα θύματα λαμβάνουν αποζημίωση αμέσως μετά από μια δικαστική απόφαση. Αυτό το μοντέλο ενισχύει τη συμμόρφωση με την αρχή της αποτελεσματικότητας (effet utile) και ευθυγραμμίζεται με τη Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, αφαιρώντας το βάρος της αναγκαστικής εκτέλεσης από το θύμα και μεταφέροντας την ευθύνη της είσπραξης στο Κράτος. Μια τέτοια μετάβαση είναι ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό του κινδύνου δευτερογενούς θυματοποίησης, καθώς εξαλείφει την ανάγκη για άμεσες, συχνά συγκρουσιακές διαδικασίες εκτέλεσης κατά των δραστών — μια διαδικασία που, όπως υποδηλώνουν τα εμπειρικά στοιχεία, οδηγεί συχνά σε επανατραυματοποίηση και εκφοβισμό.

Ωστόσο, για να εκπληρώσει αυτός ο μηχανισμός την προστατευτική του λειτουργία για τους ανηλίκους, η νομική συνοχή απαιτεί η αποζημίωση να προσαρμόζεται ρητά στην

αναπτυξιακή και νομική κατάσταση του παιδιού. Σύμφωνα με τα Άρθρα 3 και 19 της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά, η αποζημίωση που επιδικάζεται σε ανηλίκους πρέπει να είναι δίκαιη, επαρκής και να συνοδεύεται από ισχυρές, ανεξάρτητες χρηματοοικονομικές δικλίδες ασφαλείας.

Τα στοιχεία από τις εθνικές πρακτικές δείχνουν ότι, χωρίς ειδικές προστασίες, η πρόσβαση ή ο έλεγχος των κεφαλαίων μπορεί να περιέλθει σε κηδεμόνες των οποίων τα συμφέροντα συγκρούονται με εκείνα του παιδιού, ιδίως σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Για την πρόληψη τέτοιων συγκρούσεων συμφερόντων, ο κρατικός μηχανισμός πρέπει να προχωρήσει πέρα από την απλή καταβολή των κονδυλίων και να επιβάλει τη θεσμοθέτηση προστατευτικών ρυθμίσεων. Η κρατική αποζημίωση πρέπει να είναι δίκαιη, σεβόμενη τις πραγματικές ανάγκες του παιδιού, και κατάλληλα προσαρμοσμένη στην αναπτυξιακή του κατάσταση και την κοινωνικοοικονομική του κατάσταση.

Για να διασφαλιστεί ότι η αποκατάσταση χρησιμοποιείται αποκλειστικά προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η τροποποίηση θα πρέπει να επιτάσσει ρητά τη χρήση προστατευμένων λογαριασμών υπό δικαστική εποπτεία και τον διορισμό ανεξάρτητων καταπιστευματοδόχων ή επιτρόπων (fiduciaries/trustees). Αυτές οι δικλίδες ασφαλείας πρέπει να υποστηρίζονται από περιοδικές δικαστικές επανεξετάσεις της διαχείρισης των κεφαλαίων, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής χρηματοοικονομική προστασία καθ' όλη τη διάρκεια της ανηλικότητας του θύματος.

Ενσωματώνοντας αυτές τις ειδικές για τα παιδιά χρηματοοικονομικές δικλίδες ασφαλείας απευθείας στο Άρθρο 16, η Οδηγία μπορεί να διασφαλίσει ότι η στροφή προς την κρατικά εγγυημένη αποζημίωση παρέχει όχι μόνο ταχεία οικονομική αποκατάσταση, αλλά και ένα ασφαλές θεμέλιο για τη μακροπρόθεσμη ανάρρωση και ευημερία του παιδιού, απαλλαγμένο από τους κινδύνους της ενδοοικογενειακής εκμετάλλευσης ή της κακοδιαχείρισης των πόρων..

Η κρατική αποζημίωση πρέπει να είναι δίκαιη, κατάλληλη και να υποστηρίζεται από ανεξάρτητες χρηματοοικονομικές δικλίδες ασφαλείας, όπως λογαριασμοί υπό δικαστική εποπτεία, ώστε να διασφαλίζεται ότι η αποκατάσταση εξυπηρετεί την ανάρρωση του παιδιού, αντί να καθίσταται αντικείμενο αντικρουόμενων συμφερόντων των κηδεμόνων σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

3.3 Οριζόντια Ευθυγράμμιση με Τομεακές Οδηγίες

Η τροποποίηση πρέπει να λειτουργεί με συνεκτικό τρόπο εντός του ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου που διέπει την προστασία των θυμάτων, ενεργώντας ως μια *lex generalis* που συμπληρώνει και ενισχύει τα ειδικά ανά τομέα εργαλεία. Η διασφάλιση της οριζόντιας ευθυγράμμισης είναι ιδιαίτερα σημαντική σε τομείς όπου εφαρμόζονται παράλληλα πολλαπλές οδηγίες, συμπεριλαμβανομένων της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, και της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Στην πράξη, τα παιδιά-θύματα εμπίπτουν συχνά στο πεδίο εφαρμογής πολλών εργαλείων ταυτόχρονα, καθιστώντας τη συνοχή των προτύπων απαραίτητη για την ασφάλεια δικαίου και την αποτελεσματική προστασία.

Μια βασική δομική πρόκληση έγκειται στην επιμονή αποκλινόντων νομικών ορισμών και ορίων μεταξύ των διαφόρων εργαλείων. Οι αποκλίσεις σε έννοιες όπως η «ευαλωτότητα» ή οι «ειδικές ανάγκες προστασίας» ενέχουν τον κίνδυνο δημιουργίας ασυνεπών διαδικαστικών αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, ενώ η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων θεσπίζει ένα γενικό πλαίσιο βασισμένο στην ατομική αξιολόγηση, τα τομεακά εργαλεία συχνά εισάγουν δικλείδες ασφαλείας ειδικές για συγκεκριμένα αδικήματα, οι οποίες ενδέχεται να μην ενεργοποιούνται ομοιόμορφα. Αυτός ο κατακερματισμός μπορεί να οδηγήσει σε άνισο επίπεδο προστασίας ανάλογα με τον νομικό χαρακτηρισμό του αδικήματος και όχι με βάση τις πραγματικές ανάγκες του παιδιού.

Από την οπτική της νομικής συνοχής και της αρχής της αποτελεσματικότητας (*effet utile*), οι ειδικές για τα παιδιά δικλείδες ασφαλείας πρέπει επομένως να λειτουργούν ως οριζόντιες (οριζόντιας εφαρμογής) εγγυήσεις, εφαρμοστέες ανεξάρτητα από το εκάστοτε ισχύον νομικό μέσο. Αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν, κατ' ελάχιστο:

- τη συστηματική αποφυγή της άμεσης επαφής μεταξύ του παιδιού και του δράστη, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης χωριστών χώρων αναμονής και εξ αποστάσεως κατάθεσης,
- τον περιορισμό του αριθμού των συνεντεύξεων και τη χρήση οπτικοακουστικής καταγραφής για την αποτροπή επαναλαμβανόμενων ανακρίσεων,
- την εφαρμογή ευαίσθητων ως προς το παιδί και trauma-informed (ενήμερων για το τραύμα) τεχνικών συνέντευξης από εκπαιδευμένους επαγγελματίες,
- την εγγυημένη πρόσβαση σε εξειδικευμένες, δωρεάν υπηρεσίες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής φροντίδας και της νομικής συνδρομής.

Είναι σημαντικό ότι το επίπεδο προστασίας δεν θα πρέπει να διαφέρει ανάλογα με το αν το αδίκημα τελείται σε φυσικό ή ψηφιακό περιβάλλον. Τα στοιχεία από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δείχνουν ότι τα παιδιά που εκτίθενται σε διαδικτυακή σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση αντιμετωπίζουν συγκρίσιμα επίπεδα τραύματος και ευαλωτότητας με εκείνα που υφίστανται κακοποίηση εκτός διαδικτύου (offline). Ως εκ τούτου, τα νομικά πλαίσια πρέπει να διασφαλίζουν τη λειτουργική ισοδυναμία των δικλείδων ασφαλείας, ανεξάρτητα από τη μορφή τέλεσης του αδικήματος.

Στο πλαίσιο αυτό, η έμφαση που δίνει η τροποποίηση στη διεπιστημονική από κοινού δράση, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής δομημένων μηχανισμών συνεργασίας βάσει διατάξεων όπως το Άρθρο 26α, επιτελεί μια κρίσιμη ενσωματωτική λειτουργία. Ωστόσο, για να διασφαλίσει αποτελεσματικά ο συντονισμός αυτός την οριζόντια ευθυγράμμιση, πρέπει να επιχειρησιακοποιηθεί μέσω δεσμευτικών και δομημένων μηχανισμών.

Η εμπειρία από την πράξη, συμπεριλαμβανομένων των μοντέλων που προωθούνται από το Victim Support Europe και την προσέγγιση Barnahus, αποδεικνύει ότι ο αποτελεσματικός συντονισμός απαιτεί:

- θεσμοθετημένα πρωτόκολλα συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών, τα οποία καθορίζουν ρόλους και αρμοδιότητες,
- θεσμοθετημένα πρωτόκολλα για την ασφαλή ανταλλαγή / διαχείριση ευαίσθητων δεδομένων, διασφαλίζοντας τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας του παιδιού,
- συστήματα κοινής διαχείρισης υποθέσεων που επιτρέπουν την ελεγχόμενη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών,
- ορισμένους συντονιστές υποθέσεων για τη διασφάλιση της συνέχειας και την αποφυγή του κατακερματισμού,
- κοινά πρότυπα για την αξιολόγηση των κινδύνων και των αναγκών σε όλους τους τομείς.

Χωρίς αυτά τα επιχειρησιακά στοιχεία, ο συντονισμός κινδυνεύει να παραμείνει διακηρυκτικός, οδηγώντας σε συνεχιζόμενο κατακερματισμό μεταξύ των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης, υγείας και προστασίας του παιδιού.

Επιπλέον, η οριζόντια ευθυγράμμιση πρέπει να επεκταθεί στις διαδικαστικές εγγυήσεις σε όλους τους νομικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της αλληλεπίδρασης μεταξύ ποινικών διαδικασιών, οικογενειακού δικαίου και παρεμβάσεων προστασίας του παιδιού. Τα ασυνεπή πρότυπα μεταξύ αυτών των τομέων —ιδίως όσον αφορά την επαφή με τον φερόμενο ως δράστη ή τις ρυθμίσεις επιμέλειας— μπορούν να υπονομεύσουν τα μέτρα προστασίας που εισάγονται βάσει της Οδηγίας.

Η νομική συνοχή απαιτεί, επομένως, οι δικλείδες ασφαλείας που θεσπίζονται στις ποινικές διαδικασίες να αναγνωρίζονται και να τηρούνται σε όλες τις παράλληλες διαδικασίες. Η ευθυγράμμιση της τροποποίησης με τη Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού ενισχύει τη σημασία των ολοκληρωμένων συστημάτων προστασίας του παιδιού ως δομική απαίτηση για την αποτελεσματική εφαρμογή. Ωστόσο, για την πλήρη επίτευξη αυτού του στόχου, η Οδηγία θα πρέπει να προχωρήσει πέρα από την απλή ενθάρρυνση του συντονισμού και να θεσπίσει σαφέστερες υποχρεώσεις που θα διασφαλίζουν ότι τα κράτη μέλη αναπτύσσουν θεσμοθετημένα, διεπιστημονικά πλαίσια ικανά να παρέχουν συνεπή και παιδοκεντρική προστασία σε όλα τα σχετικά νομικά πλαίσια.

Συμπέρασμα Ευθυγράμμισης: Για τη διασφάλιση συνεπούς προστασίας, η τροποποίηση θα πρέπει να ορίσει ότι οι βασικές ειδικές για τα παιδιά δικλείδες ασφαλείας —όπως ο περιορισμός των συνεντεύξεων, η αποφυγή της επαφής με τους δράστες και η διασφάλιση της πρόσβασης σε εξειδικευμένη υποστήριξη— ισχύουν ως οριζόντιες υποχρεώσεις σε όλα τα σχετικά νομικά μέσα και διαδικασίες.

Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο CHILD⁷, οι δικλείδες αυτές πρέπει να εφαρμόζονται μέσω συντονισμένων, διεπιστημονικών συστημάτων που περιλαμβάνουν τις διωκτικές αρχές, τις δικαστικές αρχές, τις υπηρεσίες υγείας και τις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού. Αυτό απαιτεί δεσμευτικά πρωτόκολλα συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών, κοινά πρότυπα αξιολόγησης κινδύνου και συντονισμένη διαχείριση υποθέσεων, διασφαλίζοντας ότι το επίπεδο προστασίας δεν εξαρτάται από τον νομικό χαρακτηρισμό του αδικήματος ή τη θεσμική οδό που ακολουθείται.

Για να διασφαλιστεί ότι η Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων λειτουργεί αποτελεσματικά ως *lex generalis*, η τροποποίηση θα πρέπει να ορίζει ρητά ότι οι ειδικές για τα παιδιά δικλείδες ασφαλείας (τεκμήριο ευαλωτότητας στο Άρθρο 22) πρέπει να υπερσχύουν έναντι όλων των τομεακών εργαλείων, ώστε να αποτρέπονται κενά προστασίας με βάση το είδος του αδικήματος.

3.4 Σύγκρουση Συμφερόντων και Ανεξάρτητη Εκπροσώπηση

Μια περαιτέρω διάσταση της συστημικής ολοκλήρωσης αφορά την τομή μεταξύ των ποινικών διαδικασιών, του οικογενειακού δικαίου και των συστημάτων προστασίας του παιδιού, ιδίως σε καταστάσεις που ενέχουν σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού και των νομίμων εκπροσώπων του. Σε σημαντικό αριθμό υποθέσεων —ιδιαιτέρως σε εκείνες που περιλαμβάνουν ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική βία ή παραμέληση— οι

⁷ Vervaeet, F., et. al., (2026). CHILD: Towards a child-friendly justice — Guide for Professionals, pp. 130–134. Το Κεφάλαιο 5 αποδεικνύει ότι τα πρωτόκολλα συνεργασίας πολλαπλών φορέων, σε συνδυασμό με κοινά, διατομεακά πρότυπα για την αξιολόγηση των αναγκών, είναι ζωτικής σημασίας για την πρόληψη του δομικού κατακερματισμού μεταξύ των δικαστικών αρχών και των οικοσυστημάτων υγείας, εγγυώμενα ένα ενιαίο σημείο αναφοράς προστασίας για τους ανηλίκους, ανεξάρτητα από την υποκείμενη νομική κατηγοριοποίηση του εγκλήματος.

γονείς ή οι κηδεμόνες ενδέχεται να εμπλέκονται άμεσα στο αδίκημα ή να αδυνατούν με άλλον τρόπο να ενεργήσουν προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Αυτή η δομική σύγκρουση είναι καλά τεκμηριωμένη στην πρακτική της ΕΕ και αντιπροσωπεύει ένα κρίσιμο κενό στην αποτελεσματική υλοποίηση των δικαιωμάτων των παιδιών-θυμάτων..

Η συστηματική ενοποίηση των νομικών τομέων είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα προστασίας στις ποινικές διαδικασίες δεν υπονομεύονται από παράλληλες αποφάσεις του οικογενειακού δικαίου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι, σε περιπτώσεις όπου υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού και των ασκούντων τη γονική μέριμνα, η ανεξάρτητη εκπροσώπηση είναι υποχρεωτική και καλύπτει όλες τις σχετικές διαδικασίες, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια της προστασίας.

Υπό τέτοιες συνθήκες, η αποτελεσματικότητα της Οδηγίας εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα ανεξάρτητης νομικής εκπροσώπησης, συνήθως με τη μορφή ενός ειδικού επιτρόπου/δικαστικού συμπαραστάτη (guardian ad litem) ή ενός ισοδύναμου μηχανισμού. Ενώ η Οδηγία αναγνωρίζει τη δυνατότητα μιας τέτοιας εκπροσώπησης, η νομική συνοχή με το Άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης —το οποίο απαιτεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα— και με την Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, επιτάσσει η εν λόγω διασφάλιση να αντιμετωπίζεται ως υποχρεωτική όταν προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων, και όχι ως διακριτική ευχέρεια.

Πρόταση για το Άρθρο 24: Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι [...] το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα και διασφαλίζεται επιχειρησιακά μέσω του υποχρεωτικού διορισμού ενός ανεξάρτητου εκπροσώπου (guardian ad litem) σε περιπτώσεις όπου εντοπίζεται σύγκρουση συμφερόντων ή όπου οι ασκούντες τη γονική μέριμνα εμπλέκονται στο αδίκημα.

Συγκριτικά στοιχεία από κράτη μέλη δείχνουν ότι η απουσία αυτόματων μηχανισμών διορισμού οδηγεί σε ασυνεπή αποτελέσματα προστασίας, με παιδιά σε παρόμοιες καταστάσεις να λαμβάνουν διαφορετικά επίπεδα εκπροσώπησης ανάλογα με τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες. Οι κατευθυντήριες γραμμές από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογραμμίζουν περαιτέρω ότι οι καθυστερήσεις στον διορισμό ανεξάρτητου εκπροσώπου μπορούν να υπονομεύσουν την ικανότητα του παιδιού να συμμετέχει αποτελεσματικά στις διαδικασίες και να έχει πρόσβαση σε μέτρα προστασίας σε πρώιμο στάδιο.

Η απαίτηση για ανεξάρτητη εκπροσώπηση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη στο πλαίσιο των ατομικών αξιολογήσεων βάσει του Άρθρου 22, όπου λαμβάνονται βασικές αποφάσεις σχετικά με τα μέτρα προστασίας, τα δικαιώματα συμμετοχής και την πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης. Αυτές οι αξιολογήσεις βασίζονται συχνά σε πληροφορίες που παρέχονται από τους γονείς ή τους κηδεμόνες· όπου υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, αυτό δημιουργεί σημαντικό κίνδυνο η κατάσταση του παιδιού να παρουσιαστεί εσφαλμένα ή να υποβαθμιστεί. Η συμμετοχή ενός ανεξάρτητου εκπροσώπου διασφαλίζει ότι οι απόψεις, οι εμπειρίες και το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αντικατοπτρίζονται με ακρίβεια και ανεξαρτησία στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Πρόταση για το Άρθρο 22: Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα θύματα λαμβάνουν έγκαιρη και ατομική αξιολόγηση... Στην περίπτωση παιδιών-θυμάτων, η αξιολόγηση αυτή πρέπει να διενεργείται με τη συμμετοχή ανεξάρτητου εκπροσώπου σε περιπτώσεις όπου υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι απόψεις και οι εμπειρίες του παιδιού αποτυπώνονται με ακρίβεια, χωρίς εξωτερική επιρροή ή εξαναγκασμό.

Από επιχειρησιακή σκοπιά, η αποτελεσματική εφαρμογή απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν:

- Σαφή νομικά εναύσματα (triggers): Για τον υποχρεωτικό διορισμό ανεξάρτητου εκπροσώπου (π.χ. καταγγελίες εις βάρος γονέα, ενδείξεις εξαναγκασμού ή εξάρτησης, ή απόκλιση μεταξύ των απόψεων του παιδιού και εκείνων του κηδεμόνα).
- Διαδικασίες άμεσου διορισμού: Διασφάλιση της εκπροσώπησης από το πρωιμότερο στάδιο των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της πρώτης επαφής και της αρχικής αξιολόγησης.
- Καθορισμένες εξουσίες και αρμοδιότητες: Συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος πρόσβασης στους φακέλους της υπόθεσης, συμμετοχής σε ακροάσεις, αιτήματος για μέτρα προστασίας και προσβολής δικονομικών αποφάσεων.
- Απαιτήσεις εξειδικευμένης κατάρτισης: Διασφάλιση ότι οι εκπρόσωποι διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη στα δικαιώματα του παιδιού, σε πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το ψυχικό τραύμα (trauma-informed) και στην επικοινωνία με παιδιά.

Η ανάγκη για ανεξάρτητη εκπροσώπηση αντανακλά επίσης την ευρύτερη απαίτηση για συνέπεια μεταξύ των διαφόρων νομικών τομέων. Στην πράξη, τα προστατευτικά μέτρα που υιοθετούνται στις ποινικές διαδικασίες ενδέχεται να υπονομευθούν από παράλληλες αποφάσεις του οικογενειακού δικαίου (π.χ. ρυθμίσεις επιμέλειας ή επικοινωνίας) εάν τα

συμφέροντα του παιδιού δεν εκπροσωπούνται ανεξάρτητα. Ως εκ τούτου, η νομική συνοχή απαιτεί η ανεξάρτητη εκπροσώπηση να επεκτείνεται, όπου είναι απαραίτητο, σε όλες τις διαδικασίες που επηρεάζουν το παιδί, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και τη συνέπεια της προστασίας.

Στοιχεία από έρευνες χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του Εγχειριδίου CHILD (CHILD Handbook, Vervaeke κ.ά., 2026, σσ. 11–12, 131), αποδεικνύουν ότι η ικανότητα των παιδιών να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους συνδέεται στενά με την παρουσία ενός έμπιστου και ανεξάρτητου ενήλικα που ενεργεί προς το συμφέρον τους. Μια τέτοια εκπροσώπηση όχι μόνο ενισχύει τη δικονομική δικαιοσύνη, αλλά μειώνει επίσης το άγχος, υποστηρίζει την ενημερωμένη συμμετοχή και μετριάξει τον κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης.

Τελικά, η νομική συνοχή σε αυτόν τον τομέα απαιτεί κάτι περισσότερο από την τυπική διαθεσιμότητα εκπροσώπησης· απαιτεί τα δικονομικά πλαίσια να είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να διασφαλίζουν ότι η ανεξάρτητη εκπροσώπηση παρέχεται συστηματικά και αποτελεσματικά κάθε φορά που διακυβεύονται τα συμφέροντα του παιδιού. Χωρίς τέτοιες εγγυήσεις, οι επικεντρωμένοι στο παιδί στόχοι της Οδηγίας δεν μπορούν να υλοποιηθούν πλήρως, και η αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού κινδυνεύει να παραμείνει μια διακήρυξη αντί για μια επιχειρησιακή πραγματικότητα.

Η τροποποίηση θα πρέπει να εισαγάγει έναν υποχρεωτικό και αυτόματο μηχανισμό για τον διορισμό ανεξάρτητου εκπροσώπου (guardian ad litem) σε όλες τις περιπτώσεις όπου εντοπίζεται σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού και των νομίμων κηδεμόνων του. Σε συμφωνία με το Εγχειρίδιο CHILD,[1] η αποτελεσματική συμμετοχή και προστασία του παιδιού εξαρτώνται από την παρουσία ενός εκπαιδευμένου, ανεξάρτητου ενήλικα που μπορεί να εκπροσωπήσει τις απόψεις του παιδιού, να διαφυλάξει τα συμφέροντά του και να διασφαλίσει ότι οι αποφάσεις δεν επηρεάζονται από εξαναγκασμό ή εξάρτηση. Αυτή η εκπροσώπηση πρέπει να εξασφαλίζεται από το πρωιμότερο στάδιο των διαδικασιών και να επεκτείνεται στις ποινικές, οικογενειακές και προστατευτικές διαδικασίες για το παιδί, ώστε να εγγυάται τη συνέχεια και τη συνέπεια της προστασίας.

Η μετάβαση των ανθρωποκεντρικών (με επίκεντρο το παιδί) διασφαλίσεων από απλές συστάσεις σε δεσμευτικές υποχρεώσεις δεν αποτελεί απλώς μια επιχειρησιακή προτίμηση, αλλά νομική αναγκαιότητα βάσει του δικαίου της ΕΕ. Το Άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ορίζει ρητά ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις ενέργειες που λαμβάνονται από τις δημόσιες αρχές. Η εναπόθεση αυτών των προστασιών στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών έρχεται σε άμεση αντίθεση με την Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία απαιτεί ομοιόμορφη και υψηλού επιπέδου προστασία σε ολόκληρη την Ένωση.

Είναι επιτακτική ανάγκη ο διορισμός ενός ειδικού επιτρόπου (guardian ad litem) να καταστεί μια μη διακριτική, υποχρεωτική απαίτηση στο Άρθρο 24, κάθε φορά που ο φερόμενος ως δράστης είναι ασκών τη γονική μέριμνα ή στενό μέλος της οικογένειας.

3.5. Παρακολούθηση, Επιβολή και Συλλογή Δεδομένων

Η αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης τροποποίησης εξαρτάται όχι μόνο από τη σαφήνεια των νομικών υποχρεώσεων, αλλά και από την ύπαρξη ισχυρών μηχανισμών παρακολούθησης και επιβολής. Η εμπειρία από την εφαρμογή της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ αποδεικνύει ότι, ελλείψει συστηματικής εποπτείας, σημαντικές αποκλίσεις ενδέχεται να επιμείνουν στα κράτη μέλη παρά την επίσημη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παρακολούθηση της συμμόρφωσης είναι κομβικής σημασίας, ιδίως μέσω της χρήσης διαδικασιών επί παραβάσει και περιοδικών εκθέσεων εφαρμογής. Η λειτουργία αυτή θα πρέπει να συμπληρώνεται από το έργο του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος παρέχει εμπειρικά δεδομένα και συγκριτική ανάλυση για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Για την ενίσχυση της εφαρμογής, η τροποποίηση πρέπει να απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν εναρμονισμένα συστήματα συλλογής δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων αναλυτικών δεδομένων για τα παιδιά-θύματα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, τον αριθμό των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν και τον χρόνο που απαιτήθηκε για την πρόσβαση σε αποζημίωση. Η ανάπτυξη κοινών δεικτών θα επέτρεπε τη συγκριτική αξιολόγηση και θα υποστήριζε προσαρμογές πολιτικής βασισμένες σε αποδεικτικά στοιχεία.

Χωρίς τέτοιους μηχανισμούς, παραμένει ο κίνδυνος οι διατάξεις της Οδηγίας να εφαρμοστούν με ανόμοιο τρόπο, υπονομεύοντας τόσο τη νομική βεβαιότητα όσο και την αρχή της αποτελεσματικότητας (effet utile).

Η τροποποίηση θα πρέπει να απαιτεί από τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν δομημένα συστήματα παρακολούθησης βασισμένα σε εναρμονισμένους δείκτες που αντικατοπτρίζουν την εμπειρία του παιδιού εντός των διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν, της πρόσβασης σε εξειδικευμένη υποστήριξη και της ταχύτητας των προστατευτικών μέτρων. Σύμφωνα με τις συστάσεις του Εγχειριδίου CHILD⁸ η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να

⁸ Vervaeet, F., et. al., (2026). CHILD: Towards a child-friendly justice — Guide for Professionals: Forensic Interviewing and the Protection of Minors Victims of Violence in Criminal Proceedings, σελ. 11–13, 133.

Αυτό το Εγχειρίδιο αποδεικνύει ότι τα συστήματα παρακολούθησης πρέπει να αξιολογούν ποιοτικά, παιδοκεντρικά αποτελέσματα —όπως η ελαχιστοποίηση των τριβών κατά την έρευνα και η

είναι ειδική για τα παιδιά, αναλυτική (disaggregated) και εστιασμένη στα αποτελέσματα μάλλον παρά στην τυπική συμμόρφωση. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να υποστηρίζουν τη συνεχή αξιολόγηση και να επιτρέπουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αξιολογούν εάν τα δικαιώματα των παιδιών-θυμάτων υλοποιούνται αποτελεσματικά στην πράξη.

Προτείνουμε σθεναρά τη συμπερίληψη μιας δεσμευτικής υποχρέωσης για τα κράτη μέλη να υποβάλλουν ετήσια έκθεση σχετικά με «δείκτες αποτελεσμάτων ειδικούς για τα παιδιά», όπως ο μέσος χρόνος για τη λήψη αποζημίωσης και το ποσοστό των παιδιών στα οποία παρέχεται διεπιστημονική υποστήριξη τύπου Barnahus (Σπίτι του Παιδιού).

3.6. Διασυννοριακή Προστασία και Συνέχεια των Δικαιωμάτων

Μια επιπλέον διάσταση της νομικής συνοχής αφορά τη διασυννοριακή εφαρμογή των δικαιωμάτων των θυμάτων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικά όσον αφορά τα εξαιρετικά εύάλωτα παιδιά-θύματα βίας και σεξουαλικής βίας. Παιδιά που έχουν υποστεί σωματική κακοποίηση, σεξουαλική εκμετάλλευση ή σοβαρό ενδοοικογενειακό τραύμα ενδέχεται να μετεγκατασταθούν μεταξύ κρατών μελών κατά τη διάρκεια ή μετά από ποινικές διαδικασίες λόγω οικογενειακής αναδιάρθρωσης, πρωτοκόλλων προστασίας μαρτύρων ή μετανάστευσης. Σε αυτά τα σενάρια υψηλού κινδύνου, η αποτελεσματικότητα της Οδηγίας εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την απρόσκοπτη, αδιάλειπτη συνέχεια των μέτρων προστασίας και της εξειδικευμένης φροντίδας μεταξύ των δικαιοδοσιών.⁹

Ενώ υφίστανται μέσα αμοιβαίας αναγνώρισης, όπως η Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας (ΕΕΠ) βάσει της Οδηγίας 2011/99/ΕΕ και ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 606/2013 για την επέκταση των μέτρων ασφαλείας πέρα από τα σύνορα, αυτά είναι βαθύτατα ακατάλληλα για τα ευαίσθητα χρονοδιαγράμματα που απαιτούνται για την προστασία των παιδιών¹⁰. Το υπάρχον πλαίσιο της ΕΕΠ απαιτεί μια προληπτική αίτηση από τον νόμιμο κηδεμόνα του

διασφάλιση γρήγορων χρόνων ανταπόκρισης από πολλαπλούς φορείς για θεραπεία—αντί για απλές μετρήσεις τυπικής μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, προκειμένου να διασφαλιστεί το *effet utile* (ωφέλιμο αποτέλεσμα) των δικαιωμάτων της Ένωσης. Διαθέσιμο: www.childfriendlyjustice.eu.

⁹ **European Institute for Gender Equality (EIGE) & Eurojust (2025).** *The European Protection Order: Overview for victim support services and judicial practitioners. Joint Technical Report, Vilnius/The Hague.* Η έκθεση αποκαλύπτει βαθιά δομική αμνησία σχετικά με την ΕΕΠ σε όλες τις εθνικές δικαστικές αρχές και υπογραμμίζει ότι τα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο απαιτούν ανεξάρτητα, χωρίς τριβές εργαλεία διασυννοριακού εντοπισμού, τα οποία οι τρέχοντες μηχανισμοί δεν μπορούν να παράσχουν.

¹⁰ **Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2011/99/ΕΕ περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας, COM (2020) 187 final.** Αυτός ο επίσημος έλεγχος υπογραμμίζει ρητά τη χρόνια υποχρησιμοποίηση της ΕΕΠ λόγω της μεγάλης εξάρτησής της από το θύμα για την κίνηση πολύπλοκων διασυννοριακών μεταφορών..

θύματος και μια αργή, γραφειοκρατική «μετάφραση» της εντολής στο νομικό σύστημα του κράτους υποδοχής. Για ένα παιδί που διαφεύγει από έναν κακοποιητή ή έμπορο λευκής σαρκός (sex trafficker), αυτές οι διοικητικές καθυστερήσεις δημιουργούν επικίνδυνα κενά ασφαλείας. Επιπλέον, το στενό πεδίο εφαρμογής της ΕΕΠ αφορά μόνο μέτρα σωματικού περιορισμού (ασφαλιστικά μέτρα/απαγόρευση προσέγγισης)· αποτυγχάνει πλήρως να προστατεύσει τις ευρύτερες, διεπιστημονικές ανάγκες ενός παιδιού που αναρρώνει από σεξουαλική βία.

Η τροποποίηση πρέπει, επομένως, να διασφαλίσει ότι το ειδικό καθεστώς θύματος για τα παιδιά, οι εξατομικευμένες εντολές προστασίας και οι εξειδικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης αναγνωρίζονται και διατηρούνται αυτόματα μεταξύ των κρατών μελών, ξεπερνώντας τους επικεντρωμένους στους ενήλικες περιορισμούς του υφιστάμενου πλαισίου της ΕΕΠ¹¹. Σε συμφωνία με το Εγχειρίδιο CHILD και το παγκοσμίως αναγνωρισμένο μοντέλο Barnahus (Σπίτι του Παιδιού)—το οποίο υποστηρίζει έναν ενιαίο, συντονισμένο και φιλικό προς το παιδί χώρο για ιατρική, ψυχολογική και δικαστική φροντίδα¹²—οι διασυννοριακοί μηχανισμοί πρέπει να εγγυώνται την προληπτική, από αρχή σε αρχή (authority-to-authority) μεταφορά ευαίσθητων πληροφοριών της υπόθεσης. Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση της απόλυτης συνέχειας της εξειδικευμένης ψυχολογικής φροντίδας για το τραύμα και της πρόσβασης σε κρατική αποζημίωση, χωρίς να αναγκάζεται το παιδί να επανεκκινήσει νομικές ή ιατρικές διαδικασίες.

Για να γεφυρωθούν αυτά τα επιχειρησιακά κενά και να αποτραπεί η σοβαρή δευτερογενής θυματοποίηση, η Οδηγία πρέπει να θεσπίσει ένα «Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Θύματος» ή έναν παρόμοιο μηχανισμό αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης. Λειτουργώντας ως ένα ολοκληρωμένο, παιδοκεντρικό ψηφιακό αντίστοιχο της ΕΕΠ, ο μηχανισμός αυτός θα διασφάλιζε ότι η προστατευτική ασπίδα του παιδιού και το θεραπευτικό του πλάνο το ακολουθούν άμεσα σε όλη την επικράτεια. Επιβάλλοντας την άμεση προσωρινή αναγνώριση των ξένων εντολών ασφαλείας και των δικαιωμάτων εξειδικευμένης υγειονομικής περίθαλψης, το εργαλείο αυτό εξαλείφει την ανάγκη για επαναλαμβανόμενες, εξαιρετικά τραυματικές ανακριτικές συνεντεύξεις και δευτερογενείς ιατροδικαστικές επανεκτιμήσεις από το κράτος υποδοχής¹³. Χωρίς αυτές τις επιχειρησιακές εγγυήσεις, η άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας θα συνεχίσει να εκθέτει

¹¹ **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αναθεωρημένη Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (VRD)**, η οποία εγκρίθηκε επίσημα μετά από συννομοθετικές συμφωνίες. Η αναθεωρημένη οδηγία επιτάσσει σημαντικά ενισχυμένες διασυννοριακές προστασίες και εξειδικευμένες δικονομικές διασφαλίσεις για ευάλωτα παιδιά και θύματα σεξουαλικής βίας.

¹² **Συμβούλιο της Ευρώπης & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Joint Guidance on Exploring Transnational Child Protection Cases in Europe: Advancing the Role of Barnahus**, CBSS/Child Circle Framework. Αυτή η καθοδήγηση ορίζει ότι ο κατακερματισμός του συστήματος πέρα από τα σύνορα παραβιάζει την αρχή της «υπηρεσίας μιας στάσης» (one-stop-shop) που είναι απαραίτητη για την ανάρρωση του παιδιού από το τραύμα.

¹³ **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ψήφισμα σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης σε ποινικές διαδικασίες**, βλ. επίσης την Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, που τονίζει ότι ο εξαναγκασμός ενός παιδιού που έχει επιζήσει να επαναλαμβάνει καταθέσεις ή να υποβάλλεται σε διπλές ιατροδικαστικές εξετάσεις κατά τη διέλευση των συνόρων συνιστά συστημικό θεσμικό τραύμα.

τα παιδιά που έχουν επιζήσει από σεξουαλική βία σε νέο τραύμα, νομικά κενά και σοβαρά ελλείμματα προστασίας που είναι θεμελιωδώς ασύμβατα με τη δέσμευση της Ένωσης για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Η Οδηγία πρέπει να θεσπίσει ένα «Ευρωπαϊκό Διαβατήριο Θύματος» ή παρόμοιο μηχανισμό αμοιβαίας αναγνώρισης, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι εντολές προστασίας και τα δικαιώματα υποστήριξης για τα παιδιά-θύματα ακολουθούν το παιδί πέρα από τα σύνορα, χωρίς την ανάγκη για επαναλαμβανόμενες και τραυματικές επανεκτιμήσεις.¹⁴

¹⁴ **Zagoura, P. (2025).** *The revision of the Victims' Rights Directive: a new opportunity for a child-friendly approach to child victims.* The Art of Crime, Issue 15. Αυτή η μελέτη αξιολογεί τις δομικές ελλείψεις που εντοπίστηκαν κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση της Στρατηγικής της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (2020-2025), επισημαίνοντας συγκεκριμένα τον κατακερματισμό της διασυνοριακής δικαστικής συνεργασίας και τα συστημικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα παιδιά-θύματα όταν προσπαθούν να μεταφέρουν μηχανισμούς προστασίας και οικονομικής αποκατάστασης μεταξύ των δικαιοδοσιών των κρατών μελών.

4. Ρεαλισμός και Δυνατότητα Υλοποίησης

4.1 Αναλογικότητα και Θέσεις Αφετηρίας των Κρατών Μελών

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ρητά ότι η αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης μεταρρύθμισης συνδέεται στενά με τις ετερογενείς «αφετηρίες» των κρατών μελών. Σε συμφωνία με την αρχή της αναλογικότητας, η πρόταση έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να προσαρμόζεται σε αυτήν την πολυμορφία, προσφέροντας έναν βαθμό ευελιξίας στις πορείες υλοποίησης. Αυτό επιτρέπει στα εθνικά συστήματα να προσαρμόζουν τα μέτρα σύμφωνα με τις αντίστοιχες νομικές τους παραδόσεις, τις διοικητικές τους ικανότητες, καθώς και τους διαθέσιμους οικονομικούς και θεσμικούς πόρους.

Η συνοδευτική εκτίμηση επιπτώσεων αντικατοπτρίζει αυτή τη βαθμονομημένη προσέγγιση παρουσιάζοντας, για κάθε πολιτικό στόχο, τρεις εναλλακτικές ρυθμιστικές επιλογές που κυμαίνονται από την ελάχιστη παρέμβαση έως πιο απαιτητικά ρυθμιστικά πλαίσια. Αυτή η διαβαθμισμένη δομή έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι τα προτεινόμενα μέτρα παραμένουν τόσο στοχευμένα όσο και πρακτικά εφικτά σε διαφορετικά εθνικά πλαίσια. Παρόλα αυτά, εξωτερικά αποδεικτικά στοιχεία αξιολόγησης, ιδίως η ανάλυση του «Εγχειριδίου CHILD», εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις ορισμένων υποχρεώσεων υψηλού κόστους. Συγκεκριμένα, μηχανισμοί όπως η προκαταβαλλόμενη από το κράτος αποζημίωση (state-fronted compensation) ενδέχεται να δημιουργήσουν δυσανάλογη διοικητική και δημοσιονομική επιβάρυνση στα κράτη μέλη όπου οι υποδομές υποστήριξης θυμάτων είναι λιγότερο ανεπτυγμένες ή παραμένουν σε πρώιμα στάδια θεσμικής εδραίωσης. Αυτή η ασυμμετρία στην ικανότητα ενδέχεται, ως εκ τούτου, να επηρεάσει την ομοιόμορφη εφαρμογή και να οδηγήσει σε μεταβλητά επίπεδα αποτελεσματικότητας σε ολόκληρη την Ένωση.

Για την άμβλυνση αυτών των κινδύνων ασύμμετρης εφαρμογής, η Οδηγία πρέπει να συνοδεύεται από κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που καθορίζουν ελάχιστα τεχνικά και διοικητικά πρότυπα για τους «προκαταβαλλόμενους από το κράτος» μηχανισμούς. Χωρίς ένα κοινό πλαίσιο για τη διασυννοριακή ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων από τους δράστες, το Άρθρο 16 κινδυνεύει να μετατοπιστεί από ένα «προκαταβαλλόμενο από το κράτος» μοντέλο σε ένα καθαρά «κρατικά χρηματοδοτούμενο». Αυτό θα δημιουργούσε έναν δημοσιονομικό αποτρεπτικό παράγοντα για τα κράτη μέλη με χαμηλότερη δημοσιονομική ικανότητα, υπονομεύοντας τελικά τον στόχο της

διασφάλισης συγκρίσιμων επιπέδων προστασίας για τα θύματα σε ολόκληρη την Ένωση.

Η αποδοχή τού να παραμένουν βασικά δικονομικά δικαιώματα εξαρτώμενα από μη δεσμευτική διατύπωση (όπως η «ενθάρρυνση» αντί για την «απαίτηση» δημιουργίας υποδομών τύπου Barnahus) εισάγει σοβαρό κίνδυνο νομικού κατακερματισμού. Αυτό θα δημιουργήσει αναπόφευκτα ένα σύστημα προστασίας των θυμάτων δύο ταχυτήτων εντός της Εσωτερικής Αγοράς, όπου η πρόσβαση ενός παιδιού στη δικαιοσύνη και στην ψυχολογική αποκατάσταση θα εξαρτάται εξ ολοκλήρου από τη γεωγραφική του θέση και όχι από την ιδιότητά του ως πολίτη της ΕΕ.

4.2 Οικονομική Βιωσιμότητα και Μακροπρόθεσμη Αξία

Από οικονομική άποψη, η τροποποίηση εισάγει μια σειρά απαιτήσεων αρχικής επένδυσης, ιδίως σε σχέση με τη θεσμική αναδιάρθρωση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη δικονομική εναρμόνιση. Ωστόσο, η Επιτροπή δικαιολογεί αυτά τα βραχυπρόθεσμα κόστη δίνοντας έμφαση στα προσδοκώμενα μακροπρόθεσμα οφέλη αποτελεσματικότητας και στα ευρύτερα κοινωνικοοικονομικά οφέλη που συνδέονται με τη μεταρρύθμιση.

Ένας βασικός μηχανισμός αποτελεσματικότητας έγκειται στην ενοποίηση των διαδικασιών αποζημίωσης εντός των ποινικών διαδικασιών βάσει του Άρθρου 16. Μέσω της συγκέντρωσης αυτών των διαδικασιών, η μεταρρύθμιση επιδιώκει να μειώσει την εξάρτηση από ξεχωριστές αστικές δικαστικές οδούς, μετριάζοντας έτσι τη δικονομική επικάλυψη και συμβάλλοντας σε ένα πιο εξορθολογισμένο και αποτελεσματικό δικαστικό σύστημα. Αυτή η ενσωμάτωση αναμένεται να ενισχύσει τη δικονομική συνοχή, μειώνοντας παράλληλα τον διοικητικό φόρτο για τα δικαστήρια.

Επιπλέον, η μεταρρύθμιση προωθεί μια προληπτική και αποκαταστατική λογική, ιδίως μέσω διατάξεων που επιβάλλουν την έγκαιρη ψυχολογική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη βάσει του Άρθρου 9. Εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι τα θύματα που λαμβάνουν έγκαιρη και συνεχή υποστήριξη παρουσιάζουν καλύτερα αποτελέσματα επανένταξης, συμπεριλαμβανομένης της ταχύτερης επανεισόδου στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να μειώσει τη μακροπρόθεσμη εξάρτηση από τα δημόσια συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και τις σχετικές δαπάνες πρόνοιας, δημιουργώντας έτσι έμμεσες δημοσιονομικές αποταμιεύσεις με την πάροδο του χρόνου.

Παρά τα προβλεπόμενα αυτά οφέλη, οι κίνδυνοι υλοποίησης παραμένουν σημαντικοί. Τα σχόλια επί του προσχεδίου υποδεικνύουν ότι, εντός κατακερματισμένων ή αποκεντρωμένων διοικητικών περιβαλλόντων, το επίπεδο της διυπηρεσιακής διευθέτησης που απαιτείται για την επίτευξη αυτών των αποδόσεων ενδέχεται να θέσει σημαντικές επιχειρησιακές προκλήσεις. Χωρίς αποτελεσματικούς μηχανισμούς συντονισμού, τα προσδοκώμενα κέρδη στην αποτελεσματικότητα και την κοινωνική επανένταξη ενδέχεται, ως εκ τούτου, να πραγματοποιηθούν με ανόμοιο τρόπο.

Ένα κρίσιμο εμπόδιο για αυτήν την επιχειρησιακή συνοχή είναι η τρέχουσα αποσύνδεση μεταξύ του Άρθρου 26α (Πρωτόκολλα Συντονισμού) και του Άρθρου 25 (Κατάρτιση). Η δυνατότητα υλοποίησης παρεμποδίζεται θεμελιωδώς εάν τα πρωτόκολλα για τη διεπιστημονική συνεργασία δεν υποστηρίζονται από υποχρεωτικά, διατομεακά προγράμματα σπουδών κατάρτισης. Ο ρεαλισμός απαιτεί το προσωπικό επιβολής του νόμου, υγείας και δικαιοσύνης όχι μόνο να είναι εντεταλμένο να «συντονίζεται», αλλά και να είναι επαγγελματικά εφικτό να εξοπλιστεί με τις κοινές δεξιότητες επικοινωνίας που λαμβάνουν υπόψη το ψυχικό τραύμα, οι οποίες είναι απαραίτητες για να καταστήσουν αυτόν τον συντονισμό λειτουργικό και όχι απλώς τυπικό.

Κατά την αξιολόγηση της οικονομικής δυνατότητας υλοποίησης αυτών των μέτρων, η Επιτροπή πρέπει να υιοθετήσει την οπτική του «Κόστους της Μη-Ευρώπης» (Cost of Non-Europe). Η εκ των προτέρων χρηματοοικονομική επένδυση που απαιτείται για την οικοδόμηση διεπιστημονικών υποδομών και την παροχή προκαταβαλλόμενης από το κράτος αποζημίωσης είναι σημαντικά χαμηλότερη από το μακροπρόθεσμο κοινωνικοοικονομικό κόστος της δευτερογενούς θυματοποίησης, το οποίο περιλαμβάνει παρατεταμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας, εκπαιδευτική διακοπή και απώλεια μελλοντικής οικονομικής παραγωγικότητας για τα παιδιά-θύματα.

4.3 Σταδιακή Ψηφιοποίηση και Ετοιμότητα Υποδομών

Η πρόταση υιοθετεί μια σκόπιμα σταδιακή προσέγγιση στον ψηφιακό μετασχηματισμό, αντικατοπτρίζοντας μια ρεαλιστική αξιολόγηση των ποικίλων επιπέδων τεχνολογικής ετοιμότητας μεταξύ των κρατών μελών. Διακρίνει μεταξύ γενικών δικονομικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν εντός μιας τυπικής διετούς περιόδου μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, και πιο σύνθετων απαιτήσεων ψηφιακής υποδομής, οι οποίες απαιτούν εκτεταμένο χρονικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο αυτό, το Άρθρο 26β, το οποίο αφορά ηλεκτρονικά συστήματα επικοινωνίας, ψηφιακή πρόσβαση σε φακέλους υποθέσεων, ψηφιακούς μηχανισμούς αναφοράς, πιθανά συστήματα συλλογής δεδομένων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ηλεκτρονικά πρωτόκολλα διαχείρισης και κοινής χρήσης δεδομένων, ενδέχεται να υπόκειται σε τετραετές παράθυρο υλοποίησης. Αυτή η παρατεταμένη προθεσμία αναγνωρίζει την τεχνική πολυπλοκότητα, τις απαιτήσεις ασφαλείας και τις επενδύσεις σε υποδομές που απαιτούνται για την ανάπτυξη διαλειτουργικών και ασφαλών ψηφιακών συστημάτων αναφοράς / διαχείρισης σε διάφορες δικαιοδοσίες.

Αντίθετα, ορισμένα στοιχεία της μεταρρύθμισης προσδιορίζονται ως παρεμβάσεις συγκριτικά χαμηλού βαθμού δυσκολίας. Η δημιουργία και η ενίσχυση μιας εναρμονισμένης γραμμής βοήθειας για την υποστήριξη των θυμάτων σε επίπεδο ΕΕ (116

οο6), για παράδειγμα, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε υφιστάμενες εθνικές και διασυνοριακές υποδομές, καθιστώντας την ένα από τα πιο άμεσα λειτουργικά στοιχεία της πρότασης. Αυτό το διαφοροποιημένο χρονοδιάγραμμα αντικατοπτρίζει μια προσπάθεια εξισορρόπησης της φιλοδοξίας με την επιχειρησιακή εφικτότητα σε διάφορα επίπεδα ψηφιακής ωριμότητας.

Ο ρεαλισμός των ψηφιακών μεταρρυθμίσεων βάσει του Άρθρου 26β είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις υποχρεώσεις παρακολούθησης που καθορίζονται στο Άρθρο 28. Για να είναι επιτυχής η φάση της ψηφιοποίησης, τα εθνικά συστήματα πρέπει να σχεδιαστούν εξ αρχής έτσι ώστε να παράγουν τα αναλυτικά, ειδικά για τα παιδιά δεδομένα που απαιτούνται για την εποπτεία σε επίπεδο ΕΕ. Εάν οι ψηφιακές υποδομές οικοδομηθούν χωρίς ενσωματωμένες ικανότητες συλλογής δεδομένων, η ικανότητα της Επιτροπής να αξιολογεί την «τεχνική υλοποίηση» (όπως επιτάσσει το Άρθρο 1 της Τροποποίησης) θα τεθεί σε κίνδυνο, οδηγώντας σε ένα κενό διαφάνειας στην επιβολή των δικαιωμάτων των θυμάτων.

4.4 Πολυυπηρεσιακός Συντονισμός (Η Αρχή Barnahus)

Η πιο δομικά φιλόδοξη διάσταση της πρότασης αφορά το Άρθρο 9α, το οποίο εισάγει ένα πολυυπηρεσιακό, ολοκληρωμένο μοντέλο για την υποστήριξη παιδιών-θυμάτων. Αυτή η προσέγγιση είναι εννοιολογικά ευθυγραμμισμένη με το μοντέλο Barnahus, το οποίο δίνει έμφαση σε συντονισμένες, παιδοκεντρικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω διασυνδεδεμένης θεσμικής συνεργασίας.

Ωστόσο, αντί να επιβάλλει έναν ενιαίο θεσμικό σχεδιασμό, η οδηγία διατηρεί έναν βαθμό δομικής ευελιξίας. Τα κράτη μέλη επιτρέπεται να αναπτύσσουν μοντέλα «ολοκληρωμένων και συντονισμένων» υπηρεσιών προσαρμοσμένα στα εθνικά διοικητικά τους πλαίσια, υπό την προϋπόθεση ότι οι υπηρεσίες αυτές εξασφαλίζουν λειτουργική συστέγαση (co-location) ή στενή διευθετική συνεργασία. Αυτή η ευελιξία αποσκοπεί στην ενίσχυση της σκοπιμότητας, διατηρώντας παράλληλα τα βασικά πρότυπα της επικεντρωμένης στο θύμα φροντίδας.

Μια περαιτέρω δομική καινοτομία έγκειται στην αναδιανομή των ευθυνών μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στην υποστήριξη των θυμάτων. Η πρόταση επιτρέπει τη μεταβίβαση ορισμένων ενημερωτικών και υποστηρικτικών λειτουργιών σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και εξειδικευμένους παρόχους υπηρεσιών, μειώνοντας έτσι τον επιχειρησιακό φόρτο για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και προωθώντας έναν πιο διαφοροποιημένο και βιώσιμο καταμερισμό εργασίας σε ολόκληρο το οικοσύστημα υποστήριξης.

Ενώ η «δομική ευελιξία» όσον αφορά το μοντέλο Barnahus είναι ευπρόσδεκτη για λόγους ρεαλισμού, ενέχει τον κίνδυνο αποδυνάμωσης των προτύπων προστασίας. Για να διασφαλιστεί ότι η «ευελιξία» δεν θα γίνει δικαιολογία για ανεπαρκή θεσμική ενσωμάτωση, η ΕΕ θα πρέπει να παράσχει ένα Κοινό Εργαλείο Συγκριτικής Αξιολόγησης (Common Benchmarking Tool) για αυτά τα πολυυπηρεσιακά κέντρα. Αυτό το εργαλείο θα διασφάλιζε ότι οι «συντονισμένες υπηρεσίες» βάσει του Άρθρου 9α καθορίζονται από τη λειτουργική ενσωμάτωση (π.χ. κοινή διαχείριση υποθέσεων και δικαστική/ανακριτική συνέντευξη) και όχι από μια ελάχιστη διοικητική συνεργασία, εξασφαλίζοντας έτσι ένα υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο φροντίδας για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από τις διοικητικές παραδόσεις του εκάστοτε κράτους μέλους.

5. Θεωρητική προσέγγιση: Νομικές αρχές της ΕΕ

5.1 Η Αρχή της Αποτελεσματικότητας (Effet Utile) και η Δικονομική Υπόσταση

Η βασική θεωρητική αιτιολόγηση για την Τροποποίηση του 2023 είναι η αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία επιτάσσει ότι τα δικαιώματα που παρέχονται από το δίκαιο της ΕΕ πρέπει να είναι πρακτικά και εκτελεστά, και όχι απλώς τυπικά. Ενώ η τροποποίηση εισάγει ισχυρότερα δικονομικά δικαιώματα —όπως το ενισχυμένο δικαίωμα ακρόασης (Άρθρο 12) και τα βελτιωμένα δικαιώματα ενημέρωσης (Άρθρα 4-6)— παραμένει σε κρίσιμο βαθμό εξαρτώμενη από το εθνικό δικονομικό δίκαιο για τον καθορισμό της «νομιμοποίησης» (standing) του θύματος..

Κριτική: Από θεωρητική σκοπιά, υπάρχει ένας επίμονος κίνδυνος δημιουργίας «Δικαιωμάτων χωρίς Μέσα Έννομης Προστασίας» (Rights without Remedies). Εάν ένα παιδί-θύμα εξακολουθεί να κατηγοριοποιείται νομικά στα εθνικά συστήματα πρωτίστως ως μάρτυρας παρά ως αυτόνομος κάτοχος δικαιωμάτων, το *effet utile* του Άρθρου 47 του Χάρτη (Δικαίωμα Αποτελεσματικής Προσφυγής) τίθεται σε κίνδυνο. Η ΕΕ θα πρέπει να προχωρήσει πέρα από τη θέσπιση «ελάχιστων προτύπων» και να ορίσει μια Κοινή Ευρωπαϊκή Νομιμοποίηση για τα Θύματα (Common European Standing for Victims), ώστε να διασφαλιστεί ότι η δικονομική υπόσταση — συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προσβολής των αποφάσεων αρχειοθέτησης/μη δίωξης— δεν καθίσταται ψευδαισθητική λόγω περιοριστικών εθνικών δικονομικών παραδόσεων.

5.2 Αναλογικότητα έναντι της Αρχής της Μη Διάκρισης

Η Τροποποίηση επιχειρεί να εξισορροπήσει την ανάγκη για προστασία υψηλού επιπέδου (Άρθρο 82 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ) με την αρχή της αναλογικότητας. Αυτό οδήγησε σε μια «ευέλικτη» θεσμική προσέγγιση, όπου τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται, αλλά δεν υποχρεούνται αυστηρά, να υιοθετήσουν συγκεκριμένα μοντέλα όπως το Barnahus (Άρθρο 9α).

Κριτική: Ενώ αυτή η ευελιξία ικανοποιεί την αρχή της αναλογικότητας σεβόμενη την εθνική διοικητική αυτονομία, δημιουργεί μια θεωρητική ένταση με την Αρχή της Μη Διάκρισης (Άρθρο 21 του Χάρτη). Επιτρέποντας «συντονισμένα» μοντέλα που ενδέχεται

να στερούνται λειτουργικής ενσωμάτωσης, η ΕΕ κινδυνεύει να θεσμοθετήσει ένα σύστημα προστασίας «δύο ταχυτήτων». Η πρόσβαση ενός παιδιού σε μια «υπηρεσία μιας στάσης» (one-stop-shop) που λαμβάνει υπόψη το ψυχικό τραύμα θα πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα σε ολόκληρη την Ένωση· το να επιτρέπεται η ποιότητα αυτής της φροντίδας να διακυμαίνεται ανάλογα με τη «θέση αφετηρίας» ενός κράτους μέλους δημιουργεί ένα άνισο τοπίο δικαιοσύνης που έρχεται σε αντίθεση με τον στόχο ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

5.3 Πιστή Συνεργασία και Αμοιβαία Αναγνώριση

Η Αρχή της Πιστής Συνεργασίας (Άρθρο 4 παράγραφος 3 της ΣΕΕ) απαιτεί από τα κράτη μέλη να διευκολύνουν την εκπλήρωση των καθηκόντων της Ένωσης. Στο πλαίσιο της προστασίας των θυμάτων, αυτό θα έπρεπε θεωρητικά να εκδηλώνεται ως η απρόσκοπτη διασυννοριακή αναγνώριση του καθεστώτος του θύματος και των αναγκών προστασίας του.

Κριτική: Η τρέχουσα πρόταση είναι έντονα εστιασμένη στα εθνικά διυπηρεσιακά πρωτόκολλα (Άρθρο 26α), αλλά στερείται ενός ισχυρού θεωρητικού πλαισίου για την Αυτόματη Αμοιβαία Αναγνώριση. Εάν μια ατομική αξιολόγηση βάσει του Άρθρου 22 αναγνωρίζει ότι ένα παιδί έχει συγκεκριμένες ανάγκες προστασίας σε ένα κράτος μέλος, το καθεστώς αυτό θα πρέπει να είναι αποτελεσματικά μεταφέρσιμο (φορητό) σε ολόκληρη την ΕΕ. Η παράλειψη συμπερίληψης ενός μηχανισμού αναγνώρισης του «Ευρωπαϊκού Καθεστώτος Θύματος» σημαίνει ότι η τροποποίηση παραμένει μια συλλογή εθνικών στεγανών (silos) και όχι ένα πραγματικά ενοποιημένο νομικό καθεστώς της ΕΕ.

5.4 Το «Βέλτιστο Συμφέρον του Παιδιού» ως Ουσιαστικό Δικαίωμα

Η Τροποποίηση επικαλείται συχνά το Άρθρο 24 του Χάρτη. Ωστόσο, υπάρχει ένα θεωρητικό κενό μεταξύ της επίκλησης της αρχής του «Βέλτιστου Συμφέροντος» και της επιχειρησιακής της εφαρμογής ως ουσιαστικού δικαιώματος.

Κριτική: Το κείμενο συχνά αντιμετωπίζει το «Βέλτιστο Συμφέρον του Παιδιού» ως μια τυπική δικονομική υποχρέωση (checkbox) προς συμπλήρωση, παρά ως μια ουσιαστική, υπέρτερη νομική αρχή που υπερέχει έναντι διοικητικών ή δημοσιονομικών ανησυχιών. Για να υπάρχει θεωρητική συνέπεια με τον Χάρτη, η διατύπωση στην Τροποποίηση πρέπει να μετατοπιστεί από τη «διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες» σε ένα «Ουσιαστικό Δικαίωμα σε Εξειδικευμένη Φροντίδα». Η αναγνώριση του «Βέλτιστου Συμφέροντος» ως πρωταρχικού μέλους απαιτεί τα πιο αποτελεσματικά μοντέλα

προστασίας (όπως το Barnahus) να καταστούν η νομική προεπιλογή (default), και όχι μια συνιστώμενη επιλογή που υπόκειται στη δημοσιονομική διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

6. Συμπεράσματα

Η προτεινόμενη τροποποίηση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ αντιπροσωπεύει μια αποφασιστική κανονιστική και επιχειρησιακή στροφή στην προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων. Μεταβαίνοντας από ένα κυρίως διακηρυκτικό πλαίσιο προς ένα πλαίσιο που επιτάσσει την απτή πρόσβαση στη δικαιοσύνη, η Επιτροπή ορθώς εντόπισε ότι το «κενό εφαρμογής» αποτελεί το κύριο εμπόδιο για τα 2,5 εκατομμύρια παιδιά που εμπλέκονται ετησίως σε δικαστικές διαδικασίες. Η έμφαση της τροποποίησης στα παιδιά-θύματα αντικατοπτρίζει τόσο εμπειρικά στοιχεία όσο και υποχρεώσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων βάσει των Άρθρων 24 και 47 του Χάρτη.

Με την ενσωμάτωση μηχανισμών όπως οι πρώιμες ατομικές αξιολογήσεις, ο διεπιστημονικός συντονισμός και η προκαταβαλλόμενη από το κράτος αποζημίωση, η μεταρρύθμιση δημιουργεί ένα ουσιαστικό θεμέλιο για ένα παιδοκεντρικό σύστημα δικαιοσύνης που λαμβάνει υπόψη το ψυχικό τραύμα.

Ωστόσο, αυτή η μετασχηματιστική δυναμική δεν θα πραγματοποιηθεί αυτόματα. Οι επίμονες δομικές προκλήσεις, ιδίως η ανόμοια εθνική εφαρμογή, οι πόροι που παρουσιάζουν αποκλίσεις και τα κατακερματισμένα θεσμικά πλαίσια, ενέχουν σημαντικούς κινδύνους για την ομοιόμορφη εφαρμογή της Οδηγίας. Η συνεχιζόμενη εξάρτηση από μια οδηγία ως νομικό μέσο, αν και συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας, αφήνει σημαντική διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη, διαιωνίζοντας ενδεχομένως αποκλίσεις που υπονομεύουν τη νομική βεβαιότητα και την αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Από τη σκοπιά της προάσπισης των δικαιωμάτων (advocacy), η επιτυχία αυτής της τροποποίησης εξαρτάται από τη μετάβαση πέρα από τη φιλοδοξία των κανόνων δικαίου προς την παροχή επιχειρησιακών εγγυήσεων. Ως εκ τούτου, προτρέπουμε τους συννομοθέτες να διασφαλίσουν τους ακόλουθους μη διαπραγματεύσιμους πυλώνες:

- **Ουσιαστική Υπόσταση και Νομιμοποίηση:** Τα παιδιά-θύματα πρέπει να μεταβούν από τη θέση των «παθητικών μαρτύρων» σε αυτήν των «αυτόνομων κατόχων δικαιωμάτων». Αυτό απαιτεί υποχρεωτική ανεξάρτητη εκπροσώπηση (Ειδικός Επίτροπος / Guardian ad litem) και ένα κοινό ευρωπαϊκό πρότυπο για τη δικονομική νομιμοποίηση, το οποίο θα διασφαλίζει ότι το effet utile του Άρθρου 47 του Χάρτη δεν θα αποδυναμωθεί από περιοριστικούς εθνικούς δικονομικούς νόμους.

- **Υποχρεωτική Επιχειρησιακή Ενσωμάτωση:** Τα πρωτόκολλα συντονισμού (Άρθρο 26α) δεν πρέπει να παραμείνουν απλές διοικητικές ασκήσεις. Ζητούμε την αντικατάσταση της μη δεσμευτικής φράσης «τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να παρέχουν» με την υποχρεωτική διατύπωση «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα αποκλειστικών, διεπιστημονικών υποδομών "υπηρεσίας μιας στάσης" (το μοντέλο Barnahus)», υποστηριζόμενη από δεσμευμένη (ring-fenced) χρηματοδότηση της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί ότι η ολοκληρωμένη προστασία αποτελεί δικαίωμα και όχι γεωγραφικό προνόμιο.
- **Επαγγελματική Αριστεία και Λογοδοσία:** Η εξειδικευμένη κατάρτιση (Άρθρο 25) πρέπει να αναβαθμιστεί από σύσταση σε δεσμευτική προϋπόθεση. Χωρίς υποχρεωτική, ευαισθητοποιημένη στο τραύμα εκπαίδευση για όλο το δικαστικό προσωπικό και το προσωπικό επιβολής του νόμου, οι πιο προηγμένες δικονομικές διασφαλίσεις θα παραμείνουν ανεπαρκείς στην πράξη.
- **Δημοσιονομικά Βιώσιμη Αποζημίωση:** Η προκαταβαλλόμενη από το κράτος αποζημίωση (Άρθρο 16) πρέπει να υποστηρίζεται από ένα ισχυρό ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων από τους δράστες. Αυτό διασφαλίζει ότι η υποχρέωση του κράτους να ενεργεί ως ο πρωταρχικός εγγυητής της οικονομικής αποκατάστασης είναι δημοσιονομικά βιώσιμη και ανεξάρτητη από εθνικούς δημοσιονομικούς περιορισμούς.

Συμπερασματικά, αν και η τροποποίηση αποτελεί μια αναγκαία πρόοδο στο δίκαιο της ΕΕ για την προστασία των θυμάτων, πρέπει να γίνει κατανοητή ως ένα θεμελιώδες βήμα και όχι ως μια τελική λύση. Για να εκπληρώσει την υπόσχεσή της, πρέπει να συνοδεύεται από διαρκή πολιτική δέσμευση, στοχευμένες επενδύσεις και μια σαφή προτεραιοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού έναντι της διοικητικής ευκολίας. Μόνο μέσω μιας τέτοιας ολοκληρωμένης, εκτελεστής και ουσιαστικής προσέγγισης μπορεί η ΕΕ να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματα που εγγυάται δεν διακηρύσσονται απλώς στις Βρυξέλλες, αλλά παρέχονται αποτελεσματικά σε κάθε παιδί-θύμα σε όλα τα κράτη μέλη. Η δικαιοσύνη για τα θύματα πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από ένας στόχος πολιτικής· πρέπει να είναι μια βιωμένη πραγματικότητα.